

desitja als seus lectors
bones festes i feliç any nou

AQUESTES FESTES DE NADAL

La treva dels confiters

La paraula Nadal evoca la visió d'un paisatge nevad, tranquil, ingenu. Un riu com una cinta de plata, immòbil dins una gran fredor i caramulls de glaç a les teulades de les cases d'un poblet riberenc, arredossat a un turó blanc, menut i turgent com un mató de monja. Per corriols entre la neu vénen caravanes devotes i pàgeses. I lluny, allà d'allà, per una banda, els tres Sants Reis, i, per l'altra, una boscuria ericada d'espines i solcada de llegendes pies o tenebroses. La Natura sembla que estreni el vestit blanc de la pau: això li dona un aspecte de primavera; les primeres flors no tenen pas la delicadesa de les primeres neus, i la fredor que agombola els homes prop de la llar és més dolça i piadosa, sobretot més pura, que aquella tebior agitada de petites ventades i d'huracanals passions. Desembre desa l'humanitat: cadascú a casa seva. Com una mestressa de casa endreçada, desa les robes blanques i compassives. Maig encén les roses, i, per tant, dona prestigi i feina a les espines.

La treva de Nadal! Cadascú, com en una història meravellosa, es detura, immòbil, en la posició que tenia quan l'ha sorprès el conjur de les campanes nadalenques. Uns es deturen a punt d'investir; els altres amb l'arma enlaire. Només els empermatats no senten cap canvi de ritme; l'atur no té significança per ells, gent aturada per definició.

I després de la treva de Nadal, ve Cap d'any i Any nou, que vol dir vida nova. Estem a una d'aquestes cantonades de la vida col·lectiva que, no per ésser convencionals, deixen de tenir eficàcia. Reprèn el moviment, però amb un altre ritme. Mai les coses, després de la treva de Nadal, no poden continuar com abans d'ella.

Nadal vol dir naixença, i en la vida, tret de la naixença de la carn, no coneixem altres naixences que els canvis.

***

La situació general de la política espanyola necessita un Nadal i la treva de Nadal. No hi ha dubte que cal un gran recolliment perquè, de temps enllà, s'apropa una gran naixença. Si no som capaços d'un recolliment, acollim-nos a la treva dels confiters. Vuit o deu dies de menjar i filosofar i de vida de família ens poden fer molt bé.

La treva dels confiters, encara que sigui una frase francesa que, traduïda al català, no perd res, és un pacte que vigex a tot arreu del món. En aquest període de l'any, els països normals tanquen els Parlaments, cessa la cridòria dels partits, els ministres, els diputats i totes les categories d'homes polítics es refugien a la casa llur, i durant uns quants dies el país medita, menja i... remuga.

Encara que la treva dels confiters no pugui resoldre cap problema, pot contribuir a donar una mica de serenitat als adversaris. Una treva, un període de repòs, de calma, no modifica les idees de ningú, però pot inculcar als dos bàndols les lleis del joc net, i això sempre és un avantatge. Decanteu-vos cap a l'esquerra o cap a la dreta, l'essencial és que les coses tinguin sentit comú.

Finida la treva de Nadal, tornaran a situar-se en primer terme tots els problemes, els de principis i els de procediment. Les eleccions es veuran molt de prop. De les declaracions del president del Consell al *Daily Telegraph*, sobresurt una manifestació terminant: el general, després d'acollir amb un somriure una pregunta sobre la influència soviètica a Espanya, ha volgut recalcar que hi haurà eleccions el dia 10 de març i que després de les eleccions, quan hagi estat restablerta la normalitat constitucional, dimitirà. Les eleccions són l'únic ressort que ens pot permetre de sortir d'una situació caòtica creada per sis anys d'una dictadura que no va tenir ni el pudor de saber apuntalar-se en un cos de doctrina, com per exemple l'Acció Francesca.

Seran o no seran sinceres aquestes eleccions? El senyor Ossorio i Gallardo les vol «rabiosament sinceres», i el senyor Cambó creu que d'un Govern que es diu monàrquic només cal esperar-ne unes eleccions sinceres. Evidentment, les eleccions no seran precisament com voldria el senyor Ossorio ni com suposa el senyor Cambó: seran a imatge i semblança del Govern que fa ús d'aquest instrument.

Quina actitud adoptaran els republicans? Torna a córrer el rumor, que ja vàrem comentar oportunament, que els republicans s'abstindran. Novament, i sense la pretensió de dar consells als partits, volem repetir que l'actitud de situar-se a l'Avantí podria ésser un gran error, si fos completament negativa.

Tots els altres problemes seran dominats per la preocupació electoral. En tota la

vida no hem presenciat unes eleccions tan interessants, unes eleccions històriques.

Entretant, deixem passar la treva de Nadal. Aquest any la treva ve com un benefici del cel que pot aprofitar el vençut i el vencedor.

La treva ve acompanyada, o completada, amb la censura, i això la fa més definitiva. Es una censura governativa que només es proposa d'estalviar-nos mal de caps durant aquestes pasqües. Era just que la censura, que ha actuat durant una bona part de l'any, ara es presentés a desitjar-nos unes bones festes i tractés d'evitar que els ciutadans s'immiscueixin en la cosa pública. Què hi entenen vosaltres en l'art de governar els pobles?—ens diu el censor. Mengeu i calleu—ens diuen els nostres governants—i deixeu en pau els homes de bona voluntat.

Potser no hi havia necessitat d'aquesta invitació. Si adhuc en les jornades de la Setmana trágica es feia diàriament, de set a vuit del matí, una treva que permetia anar al mercat a fer provissió de queviures, és just que una vegada a l'any hi hagi una treva de quinze dies. Hi ha tants interessos vitals que ho exigeixen! Totes les botigues que venen articles de menjar demanen que contempleu amb una mica d'emoció els aparadors amb galls dindi i capons i porcells farcits, fruites, torrons i vins. I no seria natural que després de tan filosofar davant del plat, la gent es cregués en la situació més digna per cantar himnes polítics de qualsevol mena. I cal no oblidar que la festa espiritual i pantagruèlica de Nadal i Sant Esteve té un ressò apropiat per Cap d'Any i els Reis, i que després de la primera emoció nadalenca ens entra a tots una mena d'infantilisme que només ens fa aptes per contemplar pessebres i aparadors de joguines. La treva dels confiters té, doncs, una prolongació beatífica que arriba fins al dia de Reis. En total, se'ns ofereix una treva d'uns quinze dies, període suficient més que mai, haurien de fer el favor de guerra civil, que és una de les característiques del país. Els diaris, que ara criden més que mai, haurien de fer el favor de no perdre de vista que el període de treva imposat pel Govern i acceptat per tothom, perquè també el senyala el calendari, ha d'ésser rigorosament respectat. Tots hi guanyarem. En aquests dies tan solemnes, que ja fan prou olor d'encens, vol més no empedegar l'atmosfera.

Els Dijous — Blancs

RETORN A LES LLETRES

Hi ha senyal roig. Això vol dir que cal deturar el trànsit. Mentrestant farem una estona de conversa. El dijous blanc avui parlarà de les lletres catalanes.

Es un tema que s'ha explotat molt en temporades així, i, a més a més, potser caldrà dedicar-nos-hi ja que autors, editors i llibreters es queixen d'una nova crisi del llibre.

No pot dir-se que hagin arribat a la plenitud dels temps; però, comptat i debatut, hem fet una gran passa endavant. L'idioma, sobretot, ha esdevingut una cosa molt establitzada. Ja no s'estila aquell català almo-gàver, o casolà, o arcantzant i tristament preciós que enfurismava el lector dotat d'un sentit comú massa irritable.

Només cal, en aquest sentit, donar una petita empenta; la parla actual dels nostres escriptors potser peca de deixada i pobre. El nostre lèxic perd sabor. No cal arribar a l'extravagància i a la parla pàgosa o llatinitzant; però abunda massa el «donar-se compte», per «adonar-se», «tronat» (un barbarisme!) per «rònc», etc., etc., i aquell abominable «tanmateix» que amenaça menjar-se a «fet i fet», «al cap d'allà», «al cap-davall», «a fi de comptes», «al cap i a la fi» i, també, esdevindrà una falca universal. La major part de «tanmateixos» tenen la solució més elegant en la supressió absoluta. No convé que els nostres estilistes s'arrepengin tant sovint al mig dels seus períodes.

Passem a la poesia. En aquest camp hem perdut una mica. Hi ha primeres figures que atropellen a gratient les lleis de la prosòdia catalana. I això per una negligència inexcusable. Els crítics baden constantment davant del perill que representa la difusió d'aquesta cacofonia. No entenem per què, a pesar de les nostres protestes, no s'hi veu esmena. Esperem, de tota manera, que n'hi haurà i no hauré de deplorar reincidències en aquesta barbòrie que no ens cansarem de denunciar encara que ens hagués de costar raons enutjoses en aquest país on tots ens coneixem.

La novella navega bé en popa. Sembla que a la fi sortim d'un tipisme resclos que, fins fa pocs anys, era considerat com un dels «desiderata» de l'art. A l'estudi de la indumentària i la cuina succeïx una major curiositat envers l'home, considerat com a ésser vivent, i no com a maniquí de robes curioses, o gramola de frases fetes, o molt d'amaneraments més o menys incultes.

R. LL.

Més papista que el Papa

Quan correu per Barcelona la notícia dels successos de Cuatro Vientos, el comte de Güell reüní urgentment els tinents d'alcalde per indicar-los la necessitat de publicar i fixar tot seguit el ban referent a la recollida d'escombraries pels veïns.

—Però, si no hi ha vaga!—li observaren—. S'haurà d'esperar que la declarin, i aleshores veurem.

—No hi fa res! Avancem-nos als Sindicats!—insistí el comte.

Un anticlerical dels forts

Per tractar d'una qüestió relacionada amb la beneficència municipal, l'alcalde va reunir l'altre dia al seu despatx els representants de la premsa barcelonina.

Varen acudir-hi, per *El Progreso*, En Vinaixa, i per *El Diluvio*, l'Aldaz.

En Vinaixa, en tractar-se de no recordem què d'unes monges, va pronunciar un discurs de tons furiosament anticlericals.

A mi no em guanya!—pensà l'Aldaz. I a la poca estona, en sonar el nom del bisbe per formar part d'una Junta, exclamà el jove redactor d'*El Diluvio*:

—El bisbe? A mi no em mereix confiança!

Tothom s'esverà. Fins el mateix Aldaz.

Piquiponiana

En Piquipon torna, a la Casa Gran, a ésser l'amo del ram de proveïments.

Ho va anunciar amb temps a dos reporters municipals.

—Els donaré una nota *frappé*!—va prometre.

Volia dir *frappant*. Però amb aquests freds...

Aigua, Senyor!...

La nit en què va començar a prestar servei el sotement, va ploure en abundància.

Comentari d'un dels mullats: —S'haurà fet En Gual dels nostres?

Eclecticisme

El senyor Montaner, soci honorífic de l'Ateneu Barcelonès, és, com tothom sap, un dels més excel·lents conreadors que té Barcelona del noble art dels escacs; però no en diguésiu escacs davant d'ell perquè s'empiparia; els escacs per al senyor Montaner són l'ajedrez.

El venerable degà de l'Ateneu es troba en el cas d'un enamorat de tota la vida d'una dona que li diguessin Lluïsa, i, cap a les seves velleses, li fan saber que es diu per veritable nom Maria. Imagineu quina quantitat de dolços pensaments i de desigs

EL BASURERO.»

Després d'això, comprenem que certes persones sensibles de cor i de butxaca posin uns rètols dient: «No se dan aguinaldos.»

Disciplina

Es fa a En Pich i Pon la justícia que mereix?

Potser no tota.

Té de vegades grans encerts, com aquest passat estiu a Caldetes.

Posseeix allí una torre on sempre hi ha convidats. Un d'aquests arriba a trobar-s'hi tan bé i a pendre's tanta franquesa, que un matí, a les onze, va moure un terrabastall perquè no li havien dut el desdjejuni a la cambra.

En Pich ho va saber, i féu posar darrera de la porta, a cada cambra, el següent avís:

«Los desayunos se sirven hasta las diez de la mañana en el comedor.»

Les ingenuïtats d'Uzcudun

Paulino Uzcudun, en abandonar Barcelona féu uns sentimentals confessions als reporters que acudiren a l'estació a acomiadar-lo, a través de les quals hom podia deduir, sense esforçar-se gaire, que estava enamorat d'una gentil barcelonina i que en tornant del seu viatge per Amèrica no fóra res d'estraný que es formalitzés la cosa.

Ara bé; seguidament d'aquesta declaració, que tothom interpretà com a sinceríssima, el mateix Uzcudun va obrir un sobre, n'extragué un rínxol de cabell ros i cometé la ingenuïtat — per no posar-hi un altre mot — d'explicar que no pertanyia precisament a l'ondulet de la deliciosa barcelonina dels enamoraments.

Com que, malauradament, el promotor Jeff Dickson no era present a l'escena, l'endemà tots els diaris d'esport pogueren fantasejar-hi a pleret.

li envien a passeig amb aquesta substitució, aparentment inofensiva!

Per això un dia que August Matons de-manava uns escacs, no va poder-se estar de manifestar la seva disconformitat d'una manera un xic apassionada; August Matons respongué en to viu i la discussió amenaçava acabar en disputa, quan el doctor Dalí, amb el més fi dels seus somriures, va ordenar al criat:

—Porti uns escacs per al senyor Matons i un *ajedrez* per al senyor Montaner.

Passant comptes

En Valls i Taberner, diputat provincial, ha entrat a formar part de la Comissió Permanent.

En Gual i En Tarragó, director i secretari, respectivament, de l'Escola Catalana d'Art Dramàtic—*Instituto Nacional del Teatro* durant la Dictadura—, sabent que no és home, En Valls, massa amic de l'esmentat organisme, sembla que feren algunes gestions subterrànies per aconseguir que els escoltés.

—Faré un sacrifici i escoltaré En Gual—contestà En Valls i Taberner—, però En Tarragó, abans de rebre'l, haurà d'explicar com ha invertit el temps durant aquests darrers set anys de flirteig amb En Montaner.

El Nadal dels pobres

i el Nadal dels rics

L'altre dia passava pel carrer el senyor Joaquim M.ª de Nadal i va saludar un matrimoni el marit del qual era amic seu.

La dona va preguntar al marit:

—Què és?

—En Nadal.

—A propòsit de Nadal, ara penso que m'han vingut a demanar una quantitat per al Nadal dels pobres.

—Mala associació d'idees—va fer el marit—, perquè aquest és el Nadal dels rics.

Filologia mundana

Després de la conferència dialogada, original del nostre benivolgut company i amic Nicolau M.ª Rubió i Tudurí, deia una senyora que té un títol nobiliari:

—Ay, es muy bonita; pero cómo son tres, debería llamarse trílogo y no diálogo.

“Pelléas et Mélisande”

A la sortida del Liceu hauríeu sentit aquest tros de conversa:

—No sé por qué deben llamarlo Peleas; quizá porque un hermano se la pega a otro, pero esto son peleas de familia.

Felicitaciones de Nadal

Aquest any n'hem vist com aquestes. D'un vigilant:

«...Cuando en brazos de Morfeo, la ciudad se halla sumida, con peligro de mi vida yo siempre salgo a paseo...»

D'un escombriaire:

«...Me llevo la porqueria, los microbios y los males y me corto los dedos cada día porque con la basura van cristales. Mas hoy con rostro placentero yo me presento aseado, alegre y considerado, a deseárselas felices

EL BASURERO.»

Després d'això, comprenem que certes persones sensibles de cor i de butxaca posin uns rètols dient: «No se dan aguinaldos.»

Disciplina

Es fa a En Pich i Pon la justícia que mereix?

Potser no tota.

Té de vegades grans encerts, com aquest passat estiu a Caldetes.

Posseeix allí una torre on sempre hi ha convidats. Un d'aquests arriba a trobar-s'hi tan bé i a pendre's tanta franquesa, que un matí, a les onze, va moure un terrabastall perquè no li havien dut el desdjejuni a la cambra.

En Pich ho va saber, i féu posar darrera de la porta, a cada cambra, el següent avís:

«Los desayunos se sirven hasta las diez de la mañana en el comedor.»

Les ingenuïtats d'Uzcudun

Paulino Uzcudun, en abandonar Barcelona féu uns sentimentals confessions als reporters que acudiren a l'estació a acomiadar-lo, a través de les quals hom podia deduir, sense esforçar-se gaire, que estava enamorat d'una gentil barcelonina i que en tornant del seu viatge per Amèrica no fóra res d'estraný que es formalitzés la cosa.

Ara bé; seguidament d'aquesta declaració, que tothom interpretà com a sinceríssima, el mateix Uzcudun va obrir un sobre, n'extragué un rínxol de cabell ros i cometé la ingenuïtat — per no posar-hi un altre mot — d'explicar que no pertanyia precisament a l'ondulet de la deliciosa barcelonina dels enamoraments.

Com que, malauradament, el promotor Jeff Dickson no era present a l'escena, l'endemà tots els diaris d'esport pogueren fantasejar-hi a pleret.

Aquest número ha passat per la censura militar

Prensa forana

Al carrer del Safareig número 17 de Santa Coloma de Gramanet hi ha establerta la redacció d'un «periòdic poliglota, estimulador dels autors novells de caràcter cosmopolita i munificent». N'és director-fundador A. Calderer Morales i té per nom *El Gramanet*.

Una de les tasques d'aquest periòdic és publicar manifestos «per la unió amorista universal (Amor, Equanimitat, Munificència, Pulcritud)», i fa crides periòdiques als seus lectors.

De la cinquena crida al sector català de l'esmentada «unio» extraiem els fragments que segueixen, corresponents a tantes altres clausules. Fan així:

«Tot ésser humà ve obligat a sacrificar-se per la col·lectivitat, a condició que aquesta no es converteixi en el «modus vivendi» d'uns quants privilegiats.»

«Mentre no arribi un estat social més perfecte, per atenuar els contratemps de cada ésser humà, farem ús equitatiu d'un «capital»».

«Farem préstecs sense interès, per tal de contrarestar la desmesurada usura, que no és patrimoni exclusiu dels jueus, sinó també de molts cristians.»

«I per aconseguir la realització d'aquest ideari, indubtablement més extens que els programes de tots els partits polítics del món, no es necessita més que contribuir amb la quota única de 2 pessetes trimestre, destinades a protegir la humanitat indistinta, amb el superàvit del pressupost.»

Això en el fons no és sinó la base d'un projecte social que té per objecte entre altres finalitats d'ordre interior, «acudir, si no se'n cuida l'Estat o altra Institució més eficaç que la nostra, a la capçalera dels malalts, a la celda dels presoners, al refugi dels vells i de les vídues incapacitades de mantenir fills menors; als cecs i als orfens, a les dones gràvides, als obrers sense feina o mal retribuïts... i tot això sense preguntar-los si són fills legítims o naturals, si són nacionalistes o cosmopolites, creients col·lectius o individuals, si parlen idiomes o dialectes, ni si són rics ni si tenen influència... sinó si són éssers humans».

No es pot negar que és tot un programa amorístic, la qual cosa no és igual que humorístic.

La col·laboració a «El Gramanet»

Ara que hi som, parlem de la col·laboració a *El Gramanet*, el qual entre altres, té fixades als col·laboradors locals les següents condicions:

«*El Gramanet* acceptarà el nombre màxim de 10 col·laboradors locals permanents.»

«Entre els peticionaris, seran preferits els subscriptors per ordre d'antiguitat.»

«Tindran obligació de col·laborar en el Noticiari de cada número, i d'assistir (o disculpar-se per escrit) a la Reunió setmanal.»

«S'abstindran de comentar ofensius a les persones i a les institucions, i respectaran tota esmena feta pel Director.»

«També s'abstindran de col·laborar en els altres periòdics locals i mantindran el secret de tota cosa inèdita.»

«Els que no compleixin les anteriors condicions seran substituïts per altres que esperin torn.»

Es molt probable que hi hagi cua de col·laboradors, perquè *El Gramanet* publica vuit planes de tamany, text i marge d'un ofici.

Un alcalde numerat

En la secció de «Noticiari» d'*El Gramanet* llegim la següent nova:

«El dia 22 del proppassat fou elegit Alcalde de Santa Coloma de Gramanet el nostre adherit número 105, senyor Enric Sancho Ros, fabricant de productes químics.»

Això li convé al poble: química pura, i no tanta alquímia i llixiviació aigualida.»

Per molts anys!

El pessebre a Catalunya

L'APERITIU

La relació evangèlica del naixement de Jesucrist està impregnada de l'encís únic que tenen els misteris divins, mostrats sota formes de folklore oriental.

El capítol II de Sant Lluç no s'entreté gaire a detallar els esdeveniments i els dona amb una simplicitat prenyada de sublim. L'escriure, no sobre fets presenciat amb els propis ulls, sinó de noves rebudes d'al-

tanca, on s'allotgen els viatgers sense comoditat ni higiene. Pel mig del pati i en les «habitacions» no ocupades per les persones, s'ajueu, a la bona de Déu, els camells i cavalleries.

Algun khan, situat a una cruïlla de pistes freqüentada per caravanes grosses o en alguna ciutat de mercats rics, té un pis format per una galeria de pedra o fusta, però el més comú és el khan amb les habitacions i estables a peu pla.

Però encara hi ha pitjor, que el khan.

Al costat del de Betlem, hi havia una Cova on eren posats els animals que no cabien a l'interior de l'alberg, i al pessebre d'aquesta Cova nasqué Jesús, perquè els seus pares no trobaren acolliment ni a les estables de l'interior del khan.

La sublimitat del fet havia d'impressionar extraordinàriament els primers cristians, els quals sentiren una gran devoció pel lloc del naixement, i la Cova es transformà en capella.

L'emperador Constantí i la seva mare Santa Elena feren construir una basílica romana de cinc naus, damunt la cova, i aquesta resultà la cripta del temple.

A la basílica de Santa Maria la Major de Roma — naturalment, a la primitiva —, una reproducció de la Cova de Betlem, estojant algunes fustes del Pessebre, i el Sant Pare hi celebrava missa per Nadal.

Al segle VIII fou construïda una altra Cova a la Basílica Vaticana, i poc després es repetia el cas a Santa Maria del Transtiber.

En aquestes Coves, imitació de la de Betlem, s'ha de veure l'origen dels pessebres.

L'any 1219, Sant Francesc d'Assís visità Terra Santa, i en tornar es convertí en apò-

tol de la devoció al misteri del Naixement. Un sant com el que sabia veure en les coses materials suggestions de religiositat i escales d'ascensió en la vida de l'esperit, era natural que recorregués a la representació plàstica per a moure la devoció cap al misteri de Nadal.

L'any 1222, amb un permís especial del Pontífex, els frares de Fonte Colombo (Itàlia Central) celebraren la Missa del Gall a una cova d'un bosc dels voltants de Greccio, damunt d'un pessebre amb palla que féu d'altar, entre un bou i un ase de carn i ossos. Sant Francesc actuà de diaca en l'ofici i predicà la devoció al Naixement i a la seva representació plàstica, el Pessebre.

Els franciscans es constituïren en apòstols d'aquesta devoció, la qual s'estengué de pressa per tots els països cristians.

L'art gòtic, gràcies al qual tot el temple, des de l'altar de compartiments historiant la vida del Sant Patró fins a les gargoles figurant els mals esperits foragitats, tot té una transcendència i una representació espiritual, era un art propici a la valorització del pessebre.

Així Giotto ja el pintà devotament a l'església superior d'Assís, i de Giotto aprenegueren a estimar la figuració de Nadal els innumerable artistes de totes les èpoques que el saberen representar.

No té res d'estrany que, paral·lel a aquesta devoció espiritual i artística al Naixement, sortís l'afició a la representació escènica, davant de la qual actors improvisats, però enardits per la devoció, representaven sumàriament el drama de Nadal cantant poesies, algunes de les quals, com les de Jacopone de Todi, eren perfectes obres literàries.

El Renaixement abolí moltes coses ingènues i populars, entre elles les cançons davant del Pessebre, però aquest tornà a naixer, car, essent pintats quadros nadalencs i escultures estatuïes per a figurar la Pietat i el Naixement de Jesús, no havia de triar-se a escenificar novament el Nadal per mitjà del Pessebre.

A Itàlia, d'aquests escultors n'hi hagué d'eminentes com Nicolò dell'Arca, Pietro Belver i Giovanni da Nola.

Poc després, el Pessebre rebia l'escomesa del Protestantisme, el qual no podia tolerar aquesta dolça ingenuïtat del poble davant l'escenificació del Nadal. Naturalment, tingué la protecció de la Contra-reforma, que el prengué com un mitjà de predicació, recordant el que ja deia Horaci de l'eficàcia de les coses que entren pels ulls.

Sant Ignasi volgué dir la primera missa a la capella del Pessebre de Santa Maria la Major de Roma, l'any 1538, i els jesuïtes, desitjosos de moure els sentits i la imaginació a veure i sentir com una realitat familiar la vida de Jesús i dels Sants, predicaren la confecció dels pessebres, no sols a les esglésies, sinó a les cases particulars.

L'art barroc, profundament humà i més religiós del que creuen alguns arqueòlegs curts de vista, fou l'art essencialment propici al Pessebre.

Multiplicant els plans, dissolent els volums i colorant els marbres, l'escultura barroca competí amb la pintura en la tasca de fer capir la mutabilitat de les llums i dels colors.

El Pessebre fou enriquit, primer amb totes les representacions plàstiques de les persones, bèsties i coses immediates que fan ambient i adoren les Persones divines: el pastor, el pagès, la dona que va al mercat, els xais, els pollastres i les fruites corrents al país, les casetes familiars, el riu del poble i els prats on juguen els infants. Després la imaginació prengué volada i aparegueren, entorn dels Reis Màgics, els éssers exòtics: el negret nu que no sent fred, el moro que humilia el turban, el camell, l'elefant, el cavall ben guarnit, la mona, la gacela i els fruits desconeguts a la comarca.

Tot era poc per adorar el Nen Jesús en la Naturalitat universal. Tot era poc per a presentar-li les mostres del que li oferien els cors enfevorits. L'ànima popular, que potser en la vida quotidiana sofria els ri-

gors de la pobresa i de la dissort, s'esponjava davant del Pessebre i venia el dolor amb la fortalesa de la fe i oblidava les tristors amb les delícies de l'esperança.

Per això s'estengué ràpidament per tot el món cristià.

A Catalunya comença ben d'hora la devoció al Naixement i el costum de muntar el Pessebre. Hi contribuï el fet que l'obsequi del Sant Drap o Bolquer de l'Infant Jesús donat el 4 de desembre de 1257 per Arnau de Solsona al bisbe de Lleida Grau d'Andrià i l'establiment de la Confraria del Sant Drap que en 1416 fundà a Lleida el Rei Alfons el Magnànim sota l'advocació de Santa Maria.

Durant el segle XVIII, esfondrada Catalunya en les tristors de la derrota i la pobresa, trobava consol en la religió i en la pràctica del culte, refugi de les ànimes ferides en els moments de decadència nacional.

La florida de l'art barroc es mostrava superior a l'ambient, car en un poble empobrit com el nostre eren creades les riques-

Figura de l'Amadeu (Col. Bertran i Musitu)

ses artístiques de l'església de Betlem, gràcies a la universalitat del Catolicisme i a l'esplet de l'ordre de Sant Ignasi.

En aquest estat de coses florí l'edat d'or del Pessebre a Catalunya.

Per un cantó, la intensitat de la vida familiar i la severitat i senzillesa dels costums, i per altre la religiositat i l'afició al plasticisme dels nostres avis, determinaren la popularització del Pessebre, el qual era muntat a les esglésies i a les cases aristocràtiques, d'on sortí cap a les dels menestrals.

L'afició resultà afavorida per l'art d'alguns escultors veritablement notables, que no cregueren descendir en modelar figures de pessebre i adhuc en muntar les escenografies que representaven al viu el misteri del Naixement.

Es tradicionalment elogiat entre nosaltres l'artista imatger Ramon Amadeu (1745-1821), el qual dedicà una part de la seva inspiració a tallar figures de pessebre i mogué altres escultors a imitar la seva obra.

La posteritat ha reservat per aquest humil i fervorós creador d'imatges religioses una glòria envejable, posant les seves creacions en diversos Museus, entre ells el Britànic de Londres, i movent bones plomes a escriure llargament sobre la seva obra. Recentment, el quantí «Premi Pelfort», que administra la Societat Econòmica d'Amics del País, fou atorgat a l'estudi que sobre Ramon Amadeu presentà don Eveli Bulbena, el qual, en ésser publicat, ha esdevingut una de les obres de consulta per a saber quelcom de l'escultura catalana vuitcentista. Darrera de l'Amadeu han vingut altres escultors pessebristes com Campeny, Juvé, Vallmitjana, Talarn, Tarré, Pujol, Baixeres, Tauler, Domero, Muns, Resino.

Paralela a l'obra de l'Amadeu i dels seus deixebles immediats, es desenrotlla l'obra d'altres autors productors de les casetes de surs necessàries per a donar la plasmació perfecta d'un bon Pessebre. Els noms de Planella (al Museu de Barcelona hi té aquest artista dues cases), Ross, Sort de Sans, etc.

Entre tots formaren aquest conjunt de Pessebres catalans que són una delícia per als ulls que saben mirar amb ingenuïtat i esperit artístic veritable.

La tasca d'aquests artistes i la devoció del públic determinaren a les primeres dècades del segle XIX un notable floreament del costum pessebrista, però la tasca i la devoció particulars no eren suficients per a treure tot el partit possible de les exhibicions, i menys encara per a evitar les notes de mal gust, filles de la ignorància i de l'excessiva ingenuïtat.

Enguany l'afició a visitar pessebres rebrà una gran alenada amb la construcció d'un gran Pessebre artístic a l'església del Poble Espanyol de Montjuïc, sota la direcció d'Oleguer Junyent. S'hi han reunit moltes figures de Ramon Amadeu, procedents del Museu d'Olot i de les col·leccions del baró d'Esponellà, Bertrand i Musitu, Par, Montsalvatge, Picart, Trinxeria i Farauto, casetes i accessoris de pessebre, degudes a Planella, així com altres elements propis per a una exhibició d'art.

MIGUEL CAPDEVILA

Vint-i-cinc pessetes. — Ara que ha passat la rifa de Nadal, i que la gent del nostre país ha somiat camions carregats de bitllets de banc i plates plenes de senyoretas a la brasa, vestides d'òdaliscas i amb un brot d'escarola a la boca; ara que el cervell de tots els morts de gana ha topat intensament pels soterranis de la riquesa imaginària, i algun macabre somiatruïtes ha tingut la visió del seu enterrament—cas d'haver tret la grossa—amb tots els nois dels hospicis de Barcelona carregats de rosaris de sucre, i amb el comte de Güell treient focs artificials de la seva pipa apagada, ara que això i molt més s'ha repetit en els cafès, en les oficines i en les sagristies de les parròquies, em ve de gust parlar dels bitllets de banc de vint-i-cinc pessetes posats en circulació pel Banc d'Espanya el dia 12 d'octubre de 1926.

Tothom sap que en aquests humils bitllets, que amb la baixa de la pesseta no valen gran cosa, hi ha gravada la imatge d'un jesuïta famós, Sant Francesc Xavier. L'emissió es va fer en ple Directori; no se sap ben bé quines influències va tenir el sant missioner en el consell d'administració del Banc d'Espanya, perquè el seu retrat sortís en una mena de papers en els quals només s'acostumen a posar allegories abstractes i els retrats dels reis que s'hi entesten o que el Banc vol tenir la gentilesa de retratar-los.

Es potser el primer cas que un sant jesuïta serveixi per comprar no importa què i per pagar tota mena de serveis. Això, naturalment, es va prestar a comentaris de tota mena, fins a comentaris obscurs i poc reverents. Algú va veure en l'aparició d'aquests bitllets la sorda i tenebrosa influència de la Companyia de Jesús en una cosa de tanta importància com és el Banc d'Espanya. A mi, en aquestes qüestions, no m'agrada opinar mai; sóc còndid i sentimental de naturalesa, em sembla que tot es fa a fi de bé i no acostumo a veure segones intencions enlloc. Així és que l'aparició de Sant Francesc Xavier sobre els bitllets de vint-i-cinc pessetes em va semblar una de les coses més justes i més ben trobades d'aquest país. I m'explicaré. No hi ha res a dir, em sembla, si un Banc tracta d'immortalitzar i popularitzar sobre el paper moneda aquelles persones excepcionals que en el ram de les finances i del negoci han fet coses sublimes, perquè, naturalment, tots voldríem ésser rics i al moment de cobrar i pagar està bé que tinguem davant dels ulls la imatge d'un senyor que ens pot servir d'exemple.

Ja sé que em direu que un missioner per important que sigui no té res a veure amb els asos i les vedelles de la Finança. I jo contestaré que esteu equivocats. Primer de tot us faré saber que els primers jesuïtes i els actuals parlen de la salvació de l'ànima com d'un negoci. En diuen el «negoci de la salvació» i el posen davant de tots; en els famosos *Exercicis espirituals* de Sant Ignaci de Loyola, les coses metafísiques són tractades amb aquest sentit realista tan propi del segle XVI i dels escriptors del Renaixement, especialment els espanyols. Heu de considerar també que Sant Francesc Xavier no era un pobre home que va anar a ensarronar quatre xinesos i es va morir com un pollet, res d'això! Aquest home navarrès, escardalenc, malaltís i ple de pólvora mística, fou un dels aventurers més extraordinaris i del temps més heroïc que hagin existit.

La llàstima és que la història d'aquests homes ens és poc coneguda, i pel sol fet de veure'ls en un altar reproduïts en figures de pasta pintada i daurada completament olla, sembla que ens vegem obligats a deshumanitzar-los. I d'això els primers que en tenen la culpa són els jesuïtes del dia i les senyores devotes, que ens presenten els sants com una mena de papus irrespirables.

Si llegiu la història de Sant Francesc Xavier, una història que no sigui trucada, quedareu parats. Les seves aventures en els hospitals d'infecciosos fan rodar el cap i l'estómac. Penseu una mica el que eren els hospitals d'aquella època, Penseu que aquest senyor va fer l'aprenentatge per l'aventura més important del segle XVI sobre la pell podrida dels desgraciats que anaven a raure a la caritat pública. I després, ell i dos companys varen emprendre la conquesta de l'ànima asiàtica, que avui dia encara és una de les coses més impressionants. Va rodar tota l'Índia, tota la Xina i tot el Japó, en una època en què els europeus s'ho tenien de pintar a l'oli. En quatre anys va fer milions d'adeptes, va aprendre totes les llengües, es va ballar amb tots els emperadors i es va exposar la pell cada cinc minuts. I això ho va fer amb els budells a passeig i amb el cap que li donava voltes i amb molt pocs cèntims, disgustat amb el Papa i amb tots els reis cristians i fins amb els superiors de la seva ordre, que el tenien mig abandonat i de tant en tant li enviaven un vaixell amb quatre penques de bacallà i unes quantes estampetes i uns quants rosaris perquè passés l'estona.

La gesta espiritual de Francesc Xavier és potser la més gran que s'ha produït en la història del món. Si la seva activitat fos destinada a fer pessetes simplement, Vanderbilt no li arribaria a la sola de la sabata. Gràcies a aquest sant baró, els portuguesos i els holandesos varen poder fer els negocis més importants i les pirateries més autèntiques.

Si llegiu la seva història, veureu que el fet que figuri en els bitllets de Banc de vint-i-cinc pessetes és un legítim homenatge, una de les poques coses justes i atinades que s'han produït en l'Estat espanyol que tots fruïm.

JOSEP MARIA DE SAGARRA

Yo también!

¡Con qué atención y amabilidad debo recibir al cliente y cómo tengo que esforzarme en serie agradable y cómo debo sonreírle para dejarle contento! ¡Y cuán difícil resulta a veces esto cuando una se siente enferma! Sin embargo desde que tomo

CAFIASPIRINA

apenas si recuerdo lo que es el dolor, puesto que este remedio no sólo elimina los dolores de cabeza y muelas, jaqueca y neuralgia, sino que, ante todo, reanima y levanta las fuerzas, sin afectar al corazón ni a los riñones.

Tome Vd. también CAFIASPIRINA.

No afecta al corazón ni a los riñones.

La Setmana magna

La protesta dels polítics en actu, els diputats del Parlament dissolt abans d'obrir-se, és més tardana i sobretot més fluixa. No és el redreçament dels periodistes en contacte directe i constant amb el poble, del qual, en veritat, són més guia que el polític professional. El document és fred i sense nervi; l'acord sembla una excusa per a no actuar, més que una revolta ciutadana. La seva protesta acaba amb aquestes tristes paraules: «I si els infrascrits no exerceixen efectivament els drets i no compleixen tots els deures que dimanen d'una elecció legal, és perquè una violència material els en priva.»

I és que la cosa no anava prou fina en el que es refereix als polítics. Es reuniren el dia 26 a casa de Casimir Périer i no acordaren res de profit perquè hi havia diputat que adhuc trobaven que Carles X s'havia ajustat a la Carta constitucional en dissoldre el Parlament sense haver-lo reunit. Alguns eren de la foguerada, però la majoria era temerosa i legalista. Els més ardis volien anar amb la Revolució, els altres la temien.

Mentrestant, el poble, que anava lluny, es batia pels carrers. Es procurà les armes com pogué. A part de les que li havien facilitat alguns ciutadans com el diputat Audry de Puiréveau, assaltà les armeries, s'apoderà «en els teatres de totes les armes destinades a les evolucions de l'òpera o del melodrama; havia desarmat els gendarmes, els soldats, els veterans, els bombers», diu el *Journal des Débats*.

«I els diputats?, els famosos dos cents vint-i-u», pregunta Cabet. (Perdoneu que intercali algunes referències estrangeres al nostre llibre. Es massa breu en aquest aspecte i l'assumpte mereix més atenció.)

Dels dos cents vint-i-u en sojornaven molts pocs a París i aquests pocs, a més, no s'avenien. Guizot proposava no posar-se a favor del poble ni a favor del rei, sinó entre ambdós. El pitjor consell per a ésser aixafats i quedar malament amb tots. De tant en tant s'esveraven i nomenaven una comissió per tal que protestés davant de Marmont, el general en cap de les forces governatives, de l'actitud de les tropes i d'aquella guerra civil impietosa. En una d'elles, Lafitte, que la presidia, va descriure «l'estat deplorable de la capital i el feú personalment responsable, en nom dels diputats de la França, de les fatals conseqüències de tan tristos esdeveniments». Ragusa contestà: «L'honor militar és l'obediència.» «I l'honor civil—replica Mr. Lafitte—és no degollar els ciutadans», refereix el nostre petit llibre.

Però tot això no eren més que protestes, no es feien ben bé seva la insurrecció, no s'acaraven amb el rei ni aconsellaven el poble. Els estudiants, el Comitè d'electors, els grups carbonaris, eren els que actuaven amb una relativa organització i solvència davant de les multituds. Delegacions seves anaven a trobar els diputats tot just s'assabentaven que s'havien reunit per a incitar-los a posar-se al front del moviment popular. En una d'aquestes reunions a casa del diputat Bérard i en la qual els revolucionaris i els moderats no s'havien posat d'acord, emposos pels delegats de la joventut i dels periodistes Andra i Barbaroux, acordent, a proposta de Guizot, signar la protesta amb el nom dels diputats absents, re-

coneguts, però, com homes francament liberals. Lafitte té una frase que pinta bé la situació psicològica, no sols d'aleshores, sinó de tots els moments semblants: «Adoptem aquest parer—diu—. Si som vençuts, ens desmentiran i provaran que només érem vuit. Si vencem, no tingueu por, no mancarà emulació per a signar.» Així ho acordaren, però dels dos cents vint-i-un només s'atreverien a firmar seixanta un.

Cabet conta:

«Però el 29, combatent tres dies sense els diputats, el poble és per fi vencedor. L'Ajun-

«...asseu en el tron un ciutadà...»

tament, el Louvre, les Tulleries són els trofeus del seu heroic coratge.

«Es aleshores que els diputats nomenen Lafayette comandant de la Guàrdia Nacional i Gérard comandant de l'exèrcit i que institueixen una comissió municipal composta d'Audry de Puiréveau, Mangin, Lobau, de Schonen i Casimir Périer.»

No tots els diputats eren tan poc decidits i pusillànimes; ja hem esmentat l'activitat revolucionària d'Audry de Puiréveau, les audàcies de Lafitte, les proposicions radicals de Daunon. Ultra aquests tres, segons Cabet, estaven al costat del poble revolucionari Mangin, Delaborde, Bérard, Lafayette, Bernard, Labbey-Pompières, Bavoux, Charrel, de Schonen, Merschal, Duchaffaut. No tots eren d'aquests polítics freds que per molt que es vanin de revolucionaris tremolen davant de la intervenció massa activa del poble i entrebanquen els grans moviments, per bé que no els malauren, perquè quan el foc existeix, és difícil tapar-lo per molta cendra que s'hi tiri damunt.

«S'ha vist els dies precedents combatre el poble sense cap, sense direcció», diu el nostre llibre en descriure la darrera jornada del dia 29. «Qui eren els combatents?», pregunta Cabet, i ell mateix respon: «La premsa patriota refusant les ordinations i les amenaces, donà l'exemple de la resistència i provocà coratjosament la insurrecció. Els obrers, sobretot els impressors, el poble, els estudiants i sobretot l'Escola de Dret, l'Escola de Medicina i l'Escola Politécnica; la joventut i principalment la del comerç; els patriotes, en especial els carbonaris, prenen espontàniament les armes; sense concert, sense caps i sense direcció.»

Malgrat aquesta manca de decisió i de coratge dels caps importants, el poble de París venç a la tropa addicta i s'apodera després de molta sang de l'Ajuntament, del Louvre, de les Tulleries i asseu en el cadiral del tron dels Borbons un ciutadà mort en defensa de la Revolució.

J. AIGUADER I MIRO

Mirant a fora

El ministeri Steeg

El ministeri Steeg és un ministeri de Conciliació, però també és un ministeri de telèfon.

Durant la nit, efectivament, l'aparell no cessà de cridar polítics, fins que a prop de les quatre de la matinada quedà constituït el gabinet.

Tots els personatges que arribaven successivament obeïnt la convocatòria telefònica, declaraven que es trobaven a casa per la més gran de les casualitats.

Un president colonial

M. Théodore Steeg, després d'un eclipsi d'uns quants anys—que ha consistit paradoxalment a pendre el sol a Alger i a Rabat, —ha reingressat a la política activa.

Steeg havia format part de diferents ministeris, fins que en 1921 fou nomenat governador general de l'Algèria i poc després anà al Marroc a substituir al mariscal Lyautey. Però no per això perdria de vista la metròpoli. Es fama que a cada crisi ministerial es disposava a embarcar-se cap a París.

Com a novel·la del ministeri Steeg, hi ha que gairebé sempre el «patró» es quedava amb la cartera de l'Interior, de la Justícia o dels Afers Estrangers, però mai la de les Colònies. Steeg, en canvi, s'ha reservat aquest darrer ministeri.

El diner de Sant Pere

El Sant Pare ha decidit d'encunyar moneda, com cal a un sobirà d'un Estat per petit que sigui.

La peça de cent lires porta, a una cara, la imatge de Crist Rei i a l'altra l'efigie de Sa Santedat amb les armes de la família Ratti. La peça de 50 lires representa la Immaculada Concepció, d'altres els apòstols Sant Pere i Sant Pau, etc. Una sèrie completa, tirada a deu mil exemplars, serà destinada als col·leccionistes; portarà la data de 1929, any de la conclusió del tractat de Latran.

El rei Victor Manuel, que és un numismata apassionat, rebrà l'obsequi de les primeres peces fabricades.

Presidència honorària

El conegut modista Paul Poiret ha publicat fa poc els seus records sota el títol En habillant l'époque. En treiem la següent anècdota:

«He format part d'una associació de «gourmets» que s'anomenaven el Club dels Cent. El president d'aquesta associació es deia Nathan, dit Louis Forest. Quan presidia un àpat, es treia de la butxaca un parell d'ous acabats de pondre i els feia dur discretament al cuiner indicant: «Tres minuts.» Les seves funcions eren, doncs, purament honorífiques i no l'obligaven pas, com es veu, a contreure una gastràlgia.»

L'ou de Colom

Els americans, emposos per la necessitat, han arribat a fabricar vi amb els materials més impensats.

Un professor de la Universitat de Yale, M. R. Selden Rose, acaba de publicar un llibre titulat Wine making for the amateur, en el qual recomana l'ús exclusiu del suc de raïm per tal de fer bon vi.

Els dos Wells

Un col·laborador del Sunday Express trobà no fa gaires dies, a la porta d'un club de Londres, el cèlebre novel·lista H. G. Wells.

—Vaig a dinar amb H. G. Wells—digué l'escriptor.

—Voleu dir que aneu a dinar tot sol? —De cap manera. Es tracta d'un altre H. G. Wells, que no és anglès, sinó americà. Fa vint anys que ens tractem per carta.

—Que és escriptor, també?

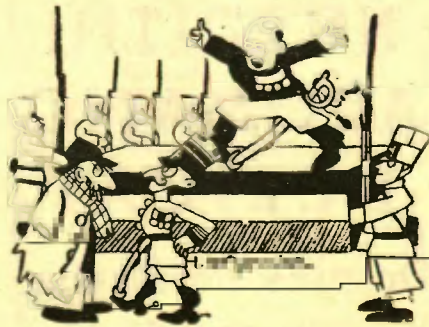
—No, és home de ciència, professor de patologia general a la Universitat de Chicago. I ara que parlem de coincidències, sabeu que a Amèrica hi ha un Winston Churchill? I que la dona d'aquell altre Wells i la meua es diuen Robinson? L'únic que falla és que ell no es diu Herbert George com jo, sinó Harry Geydon.

Els enemics del progrés

D'una carta, escrita per un anglès, cosa d'un segle enrera:

«Coses com el camí de ferro i el telègraf són inadmissibles i només poden ésser lloades per infidels. Sobre elles no hi ha res en els llibres sagrats...»

Una contemporània i compatriota de l'autor d'aquesta carta, lady Suffield, també es mostrà enemiga del ferrocarril. Així, quan gràcies el tren, el correu pogué arribar a la seva propietat de Norfolk a les set del matí, en comptes de les dues de la tarda, donà ordres al servei perquè no li portessin la correspondència abans de l'hora acostumada.

«PANEM ET CIRCENSES»

—Ja teniu circ i encara voldríeu tenir pa? (L'Oeuvre, París)

SUGGESTIONS D'UN LLIBRE DE R. ROLLAND

Goethe i Beethoven

Els actors principals d'aquesta història poden ésser caracteritzats per les seves *boutades*. Es una sort que tant l'un com l'altre n'hien estat pròdigs. L'un apollini, l'altre dionisiac; però tots dos bellament humans i senyalant amb fites d'humana limitació la vastitud de la seva personalitat de semi-déus. Veritables semi-déus; però veritables homes.

I Goethe declarava un dia: «Al fons, m'ofen més el desordre que la injustícia.» Beethoven escrivia certa vegada a una pe-

viscuda només per un personatge: Bettina Brentano.

L'ànima exquisida d'aquesta Psiqué romàntica podia indistintament adorar l'Àpol·lo de Weimar i el Dionisos de Bonn; per això era nada tan dona i tan ultrasensible. Tant l'un com l'altre tenien una natura humana que servia de fixador i de vehicle de les subtils essències divines de l'art. Àpol·lo es deia Goethe i Beethoven era el Dionisos. Mai l'encisadora adoració de Bettina no va deixar d'adonar-se d'aquesta gran veritat.

La compassió envers les malalties i dissorts de Beethoven afegia un sentiment maternal, de mare que admira, compadeix i defensa el seu fill, a les admiracions d'ordre estètic.

En canvi, Bettina en les seves relacions amb Goethe es sent posseïda d'un humor filial. La coincidència d'haver existit unes relacions amoroses entre Goethe i la mare de Bettina, en temps de joventut, reforça aquesta convicció, auriolada de misteri. I veiem que Bettina, com a filla, estima tendrament el seu pare, però el tracta un xic familiarment i no s'està de burlar-se també tendrament d'aquelles coses que li semblen antiquades en la vida del bon semi-déu de Weimar.

Romain Rolland es posa inconscientment un xic dintre el pla de Bettina. El seu retrat de Goethe és ple d'una ironia filial; en canvi la seva visió de Beethoven està concebuda amb una dialèctica cordial de mare compassiva.

Però precisament aquesta deformació dels dos caràcters de la història en funció d'un tercer que clou, junt amb ells, el cicle d'aquesta història, dona una gran qualitat humana al conjunt. Dóna una veritat «viscuda», no tan plena de sentit crític; però més «vivent».

***

Goethe i Beethoven mai no van entendre's. Si tenim present les màximes que encapçalen aquest assaig, ho compendrem clarament.

Però hi ha certa diferència en la natura de la incomprensió. Goethe no va entendre l'obra beethoveniana, però en canvi va entendre l'home; i Beethoven, a l'inrevés, comprenia perfectament l'obra del seu contemporani, però va equivocar-se quant a l'home. Ni l'obra de Beethoven és el «caos», el «meteor» que es pensa Goethe; ni Goethe és l'home «feble» carregat de «sensibleria» que Beethoven suposa.

Veure les coses altrament seria confondre el refinament del gust i la cultura de cor amb la feblesa i la sensibleria; i negar la condició de l'ordre a tot allò que no dugui el segell de la uniformitat i de la repetició.

De manera que, l'un envers de l'altre, només van veure que llurs caricatures mútues.

Goethe, que, en últim cas, admetia la injustícia abans que el desordre, no podia acceptar un art que està basat en últim terme en una mena de «justícia» estètica; una justícia a la manera democràtica; va tractar tots els temes com si fossin sobirans i deixar-los manifestar la seva personalitat i organitzar ells mateixos la seva forma i el seu conjunt. (Concepció culminant en la *Novena simfonia* i els darrers quartets.)

I Beethoven, l'home que no reconeixia altra superioritat que la del cor, no podia avenir-se a la personalitat d'aquell que, amb força titànica, havia arrencat totes les vegetacions del seu cor i les havia fet renéixer, transfigurades, dintre d'un ordre clar, dins el món de l'Art i de l'eternitat—que ell anomenava més senzillament antigitat.

ROSEND LLATES

ESPECIALITAT
EN LA MIDA

Jaume I, 11
Telèf. 11655

Edmonde Guy es va fer famosa perquè havia perdut un collar de perles.

Courteline féu aquest comentari:

—«No hi ha cap collar de perles que, per tal d'esdevenir famós, li calgui perdre una Edmonde Guy...»

RAMBLA DEL CENTRE, 33 - PASSATGE BACARDI, 2

Cançons Nadalenques

per l'excels

Orfeó Català

en discos

La Voz de su Amo

LES LLETRES

ELS LLIBRES

VIRGINIA WOOLF, *Mrs. Dalloway*
(Edicions Proa)

Exponent cultural d'una terra on ha tingut origen el feminisme, la literatura anglesa ha comptat sempre amb distingides escriptores. Els noms actuals de Martha Ostenso, Sheila Kaye-Smith, May Sinclair, Rose Macaulay, Margaret Kennedy, Radcliffe Hall i els ja prestigiosos de Rosamond Lehman, la jove i jove autora de *Dusty Answer* i de l'americana Katherine Mansfield, que amb les seves narracions curtes ha donat una nova vida i una injecció de frescor al gènere una mica oblidat del conte, vénen a continuar una tradició prou il·lustrada pel nom de George Eliot (Mary-Ann Evans).

Virginia Woolf és una de les pioneres de la moderna literatura anglosaxona. Amb el difunt Lawrence, Garnett, Huxley i Walpole, representa potser l'ardiment més gran de la tècnica, l'esperit de renovació dels motllos de la novel·la, tota aquesta sèrie de nous horitzons que són per a la novel·lista la incorporació del psicoanàlisi, de les experiències gairebé monstruoses de Proust i de Joyce, mestres moderns, de les modificacions essencials de la vida moderna, dels tants i sobrerrealistes o dadaïstes, de tota aquesta pila de factors que amenacen arrencar aquest gènere literari, i que, no obstant, poden determinar-ne la reacció victoriosa.

Recentment la col·lecció *Els d'Ara*, d'Edicions Proa, i les activitats meritíssimes de l'infatigable C. A. Jordana ens han donat aquesta *Mrs. Dalloway*, de Virginia Woolf, experiment arriscat i que no sé l'acollida que mereixerà per part del públic. Cal agrair, doncs, a traductor i editor, que hagin donat l'avinentesa de veure com resultava el transplantament de la jornada de la senyora Clarissa Dalloway al català. Experiment arriscat, repetim, per la mena d'hermetisme descoratjador i càctic que el llibre presenta a primer cop d'ull. La seva lectura m'ha suggerit, de moment, el *Manhattan Transfer* de Dos Passos: la tècnica de tots dos és semblant. Sense tenir en compte els costums mentals dels lectors, desvetats d'aquesta lenta minuciositat joyciana que es detura en tots els reflexos de la vida a l'entorn o a dintre dels personatges, van cantant-nos, en un ritme irregular, els pensaments i les cabòries de tota una pila d'éssers distants i lligats només, sovint, pel remot acord d'una afinitat espiritual. Però

Manhattan Transfer, documental novel·lesca de Nova York, és tendenciosa. *Mrs. Dalloway*, per contra, és d'una objectivitat impenetrable. Aspira a traduir els pensaments dels seus personatges, a seguir-ne les reaccions, les converses i els passos; entra i surt de llur esperit a llur exterior, n'examina els costums maquinals (els actes fallits, que diria un psicoanalista)—i en això és típic l'obrir i tancar del trempapomes de Pere Walsh, un dels protagonistes—, els ressons i els records, però sense ajudar per res l'atenció del lector, fent-la passar a salts, a través del pont tenuíssim format pel so del Big Ben, la gran campana londinenca, del menjador d'una lady influent al parc en el qual un *détaché* de la guerra és desespera interiorment davant la pèrdua de la seva facultat de sentir. *Mrs. Dalloway* va a encomanar les flors per a la reunió de la nit; la seguiu, tot adonant-vos de coses damunt les quals el seu esguard distret tan sols llisca; veieu els moviments psíquics col·lectius, les onades d'emoció que desvetllen en la multitud el pas d'un automòbil rutilant, en el qual un personatge desconegut encarna la idea popular de la majestat; els reflexos d'aquestes coses en l'esperit de la dama i llur reacció diversa damunt el de Septim Warren-Smith i la seva muller Lucrècia. Veieu Pere Walsh, arribat de la Índia, com confegeix en el seu pensament tots els records llunyans de la joventut, com evoca els actors de les seves escenes de fàdri i ho relliga amb la dona que l'espera a l'altra banda de món, amb el casament de Clarissa, amb la seva carrera fracassada. Però tot això sense estalviar-nos ni una paraula ni una impressió domèstica o de carrer.

Hom troba en aquesta novel·la, evidentment, una gran influència de Proust. Les escenes de la vida social, la minuciosa descripció de certs personatges i de les seves relacions preterites amb els altres, les reaccions inconscients enfront dels nou vinguts, el dinar a casa lady Bruton, tot està detallat amb aquella lentitud complaguda del gran novel·lista francès, que féu dir a un crític «que només es complia a descriure les cuines i els salons».

Però, altrament, hi ha figures marginals que, a l'entorn de *Mrs. Dalloway* i de Pere Walsh, guanyen una vida potser més gran que la llur, perquè estan més ensorrats en el toll de la vida i més engrapats per les lluites i les passions dels pobres mortals. Septim, l'antic combatent, creació simbòlica que assoleix, del fons del seu deliri cerebral, el repòs absolut; Lucrècia, fràgil criatura angixada davant d'un enigma vivent que només la mort resoldrà; Miss Kilman, la vella solterona mística que remuga en silenci la seva desfeta i el fracàs absolut de la seva vida forçosament ascètica i asexual. Trobeu també Sally Seton, amable dona plena de fantasia i humor; Ricard Dalloway, l'home bo i mediocre, amant espòs que duu, en una galanteria commovedora i ben britànica, un pom de flors a la seva muller quinquagenària; Elisabet, la seva filla, la noia intel·ligent que vacilla encara en la tria que se li ofereix, àmplia opció de totes les delícies mundanes i de tots els plaers intel·lectuals que la societat anglesa desplega davant dels seus escollits...

No cal dir la importància que té la traducció en una obra tan difícil com aquesta. C. A. Jordana, però, hi ha reeixit. Gosaria, tanmateix, fer-li, des de la meua mínima autoritat de traductor, algun retret de tècnica. Per què es limita a la traducció literal del *you per vos*, i no empra, almenys, el *tu* per al tracte entre pares i fills, marits i mullers, etc.? Aquesta restricció, per fidel que sigui a l'original, crea un ambient artificial al diàleg. I en canvi, Jordana tradueix els noms de fonts dels personatges, cosa que semblava haver-se convingut a presentar com una modificació de llur fesomia. M'agradaria saber les raons que té per a emprar aquestes dues solucions estilístiques, que deuen ésser poderoses en un traductor com el meu admirat amic.

RAFAEL TASIS I MARCA

Grandesa de Roma

Tot l'any 1930 ha estat consagrat a la glòria de Virgili. S'ha parlat molt de la grandesa del poeta i s'ha comentat en tots els sentits la bellesa del seu tríptic immortal: les *Bucòliques*, les *Georgiques* i l'*Eneida*. Al darrer d'aquesta gran trilogia d'obra feta, però, hi ha un altre tríptic, sense el qual no hauria existit aquell, i que podríem anomenar la trilogia dels animadors. Ens referim als tres impulsors del geni virgilià, representants immortals de la grandesa romana i de la suprema delicadesa intel·lectual.

Virgili

La victòria de Filipus lliurà les terres d'Itàlia als veterans. Virgili, desposseït del seu camp, anà a Roma a implorar el favor d'August, per a obtenir que li fos restituit l'heretatge patern. Es el primer contacte amb Mecenas i l'emperador. Si Pol·lò aconsegua a Virgili que escrivís les *Bucòliques*, la qual cosa l'ocupà durant tres anys, Mecenas, el segon protector, li proposà la composició, tan romana, pacífica i patriòtica, de les *Georgiques*, a les quals consagrà set anys. Mecenas es proposava aficionar els soldats veterans al cultiu de les terres d'Itàlia, car la majoria d'ells, en lloc de treballar-les, se les venien i es lliuraven a tota mena de disbauxes. La construcció del poema li atragué l'amistat i l'admiració imperial d'August, el tercer protector. I fou aquest qui suscità i tragué a llum, finalment, aquell fons de noblesa i grandesa que vivia adormit en l'ànima de Virgili. La història de la concepció de l'*Eneida* no pot separar-se dels primers anys de l'imperi d'August. Calgué només que l'ordre d'aquest càligués benignament damunt Virgili perquè aquest es convertís en el màxim poeta de la grandesa de Roma i en el primer i més responsable dels augustals. August endevinà en el poeta dels camps i les muntanyes, en l'home modest i reclus en si mateix, el poeta èpic, heroic, que elevà la poesia al nivell màxim. Virgili saquejarà Homer. Sis llibres de l'*Eneida* imitaran l'*Odissea* i els altres sis la *Iliada*. Però Virgili farà la recreació amb fibra romana, per a fer-ne un gran poema romà i nacional, amb l'intent de dotar la seva pàtria d'una veritable epopeia, i, segons confessió pròpia, imitant Homer per a lloar August en els seus avant-passats. Pol·lò, Mecenas, August, polítics formidables, protectors de Virgili i animadors de la seva obra immortal, eren tres magnets servidors de la futura grandesa de Roma. Virgili sofrí enormement per a dur a bon terme el suprem disseny d'August. Es sabut que en un moment de descoratge, Virgili volgué destruir l'*Eneida*, però August no ho permeté. Tornant de Grècia, als 52, on havia recorregut els llocs del pelegrinatge d'Eneas, Virgili morí a Brindisi, l'any de Roma 735. L'imperial protector manà que fos publicat el poema inacabat, tal com Virgili va deixar-lo.

Hem volgut treure a llum novament a l'hora del bimilenari virgilià, la memòria dels tres gran animadors de la magna flama llatina. Pol·lò, Mecenas i August «coaccionaren» supremament, per dir-ho així, la íntima abúlia malenconiosa de Publi Virgili Maró, i, gràcies a llurs dissenys magníficament patriòtics, fou salvada tota la distància que va del petit poema del *Borinot* (suposant que realment sigui de Virgili) a la sublim empresa de cantar divinement els llunyans orígens de la grandesa de Roma.

A. ESCLASAN

Una errada

En l'article que publicàvem en el número anterior sobre l'exposició d'art persa que està a punt d'obrir-se a Londres, es llegia un error de caixa que podia no semblar-ho i que ens cal esmenar. Al final del sisè paràgraf un salt de línies o de paraules feia dir a Joan Sacs que la civilització sumeriana és una civilització faraònica, ço que és evidentment absurd. Les línies o mots saltats pel caixista venien a dir que la civilització sumeriana s'iniciava abans que la faraònica.

Els Premis i l'èxit

Seria curiós de fer una estadística dels escriptors que, havent guanyat el Goncourt, han fet després una carrera brillant. Potser no arriben a mitja dotzena d'ençà de la fundació del premi. Però no és culpa dels *Dix*; s'explica també pel mecanisme del comerç de la llibreria.

El premi, no molt important, és cobejat sobretot per la popularitat, més considerable que amb tots els anuncis.

Ara bé, perquè el lector trobi el llibre premiat, cal que l'editor n'hagi tirat prou exemplars perquè en tinguin tots els dipositaris. El nombre d'aquests és tan gran, que sovint els editors no els trameten totes les novetats. Inversament, la producció dels editors és tan quantiosa, que molts llibrers ni tenen temps de desfer els paquets, sabent per endavant que el més probable és que els hagin de retornar com inventus.

Conclusió: perquè un premiat del Goncourt pugui aprofitar-se de la seva sort, cal que el seu editor hagi cregut que podia emportar-se el premi i, en conseqüència, s'hagi arriscat a fer un tiratge prou alt per tenir exemplars en dipòsit a totes les llibreries, assabentant-les per endavant de la probable propaganda que se'n pot fer.

Si, al contrari, és un *outsider* el que obté el premi, sobre la sort del qual l'editor no ha comptat, el seu volum, en rebre el premi, no es troba enlloc, el lector el demana i el llibrer a penes sap de què li parlen. L'editor, agafat desprevingut i amb raó, fa fer tiratges per satisfer les demandes. Però quan estan llestos la curiositat s'ha esbravat i el premi resta més honorífic que altra cosa.

L'autor, que no ha tret del premi els beneficis que esperava, es descoratja. L'editor, que ha fet tard, escarmenta.

Queden pocs exemplars de

L'ILLUSTRATION
NOËL

Adquiriu-la abans no
s'esgoti a la

Llibreria Catalònia
17, Plaça de Catalunya, 17

**CORBATES, BOINES,
CAMISES, PIJAMES,
SUETERS, GUANTS
I PULLOVERS**

LA MILLOR CASA
EN PREUS I QUALITATS
F. VEHILS VIDAL

32, Porta de l'Àngel, 34
7, Plaça Universitat, 7

**La cara,
espill de la salut**

Un rostre pàl·lid, demacrat, flac i trist, denota un organisme dèbil, raquíctic, esgotat.

Quins als veure's així prenen el **Fosfo-Glico-Kola Domènec** regeneren la seva salut, tonifiquen els seus nervis i canvien el seu rostre de dia en dia, fins veure aparèixer els colors sans que signifiquen vida, salut i alegria.

PASTILLES ASPAIME

GUAREIXEN RADICALMENT LA

TOS

PERQUE COMBATEN LES SEVES
CAUSES:

**Catarros, ronqueres, angines,
laringitis, bronquitis, tubercu-
losi pulmonar, asma i totes
les afeccions en general de
la gola, bronquis i pulmons**

COMPOSICIO:
Sucre, llet, h., 5 cts.; ex-
tracte regalèssia, 5 cts.; ex-
tracte diadici, 2 mlla.; ex-
tracte medul·la vaca, 3 mlla.;
Gomenol, 5 mlla.; sucre men-
toanissat, quantitat suficient
per a una pastilla.

**Evitareu intervenció de mecànics
adquirint una**

TORPEDO
6

**FORTA
i
RAPIDA**

Una meravella de la tècnica alemanya
Albiol G. i Riera S. A.
Passeig de Gràcia, núm. 42 - Telèfon núm. 15345

Feu fer els vostres gravats en la
UNIÓ DE FOTOGRAVADORS
CORTS, 481 - Telèfon 33421

**PONCHE
Chaco**

**ENTONA EL COS
PER A LES NITS FREDES**

**NUTRITIU
AROMATIC
DELICAT**

Després del teatre,
prengui

**PONCHE
Chaco**

I E L T E A T R E

"La creació d'Adam"

comèdia de Carles Soldevila

Es un conte escenificat que no perd les proporcions de conte. Comença amb la presentació del cas, molt humà, d'una vídua rica que necessita l'amor d'algú i ha d'acontentar-se amb l'adulació interessada d'una família a la qual confon amb múltiples atencions, obsequis i bons dinars. Però la comèdia no explora el cas d'aquesta vídua. Un cop presentat el personatge, l'obra, sense poder dir que es desvii, deriva cap a un equívoc. Els parents de la vídua, intentant evitar el sacrifici d'un altre dinar i haver de passar una altra tarda en companyia de la

cosineta rica, fingeixen que, havent dinat, durant tres dies la setmana, un professor d'anglès dona lliçons a la nena, i això impedeix acceptar la invitació. I posats a menjar, inventen el professor anglès, el descriuen i li donen un nom, Adam Smith. Però la vídua, desitjant que els parents li facin una tarda de companyia, invita també Adam Smith. Tota la resistència dels parents per evitar que el professor accepti la invitació, fracassa. La creació d'Adam és un fet. Un aventurer, que des d'una taula de cafè ha sentit una conversa, es presenta a l'hora de dinar. Fracassa també l'intent dels inventors d'Adam de presentar-lo com un home complicat en diversos casos tràgics de seducció. El professor Adam Smith no en té res, de seductor, però la vídua rica, vella i desamparada es deixaria seduir per qualsevol i es llença als braços de l'admirador de la seva cuina. I la comèdia està acabada: els creadors d'Adam l'han instal·lat al paradís.

El tema és, doncs, de comèdia d'embolic, però sense l'embolic, o amb l'embolic simplificat que pot tolerar un conte. El primer acte, en realitat només és una escena d'introducció. Els altres dos actes, són molt animats i marxen amb molta rapidesa i tenen escenes molt gracioses.

En aquesta obra, En Soldevila no ha volgut presentar cap problema ni cap preocupació, com en el *Mecenas*. És una obra feta amb el propòsit d'entretenir el públic. El tema potser s'hauria prestat per a construir una complicadíssima comèdia d'embolic, però sembla que En Soldevila preferí deixar-la a l'estat pur d'un conte literari dialogat, renunciant generosament a un truc que té més a veure amb l'art de fer jocs malabars que amb la literatura. Potser el públic, i sobretot en aquestes festes de Nadal, diades amb dinars pantagruèlics, durant les quals hi ha la tradició de no presentar cap drama ni cap conflicte als nostres escenaris, hauria agraït més que li haguessin servit un estomacal poderós en forma d'una comèdia d'embolic plena de personatges que, un cop coneguts, només en entrar a l'escena ja promouen un tip de riure i un conflicte. Però ni el teatre d'En Soldevila, generalment esquemàtic, va pels camins d'aquest art inferior, ni aquestes facècies no són el nostre fort. Encara que inferior, aquest art, només pot produir-se en les literatures que s'han distingit resolent tota mena de problemes teatrals de construcció.

Carles Soldevila s'ha proposat fer una comèdia de festes de Nadal i ha aconseguit el seu propòsit. L'argument és de bona qualitat, i l'execució, sobria i planera, deixa entreveure moltes possibilitats que, si no són explotades, són latents en l'obra.

M. B.

Teatre Català ROMEA
Companyia catalana VILA-DAVI

Cada nit,
El gest de Xang-hai

Festes de Nadal, grandiosos programes per a petits i grans

Els pastorets a Betlem

CATALANS!
adquiriu un
JORDIET
Val 3 ptes. Novetat de
CLINICA DE BEBES
6, Tapineria, 6
(Via Laietana)

LA COMICITAT PURA

LA MODERNITAT DE BEN JONSON

Dues menes d'autors de teatre: els uns operen sobre una matèria flonja, agraïda, brillant: Shakespeare. Els altres empenen un mineral dur, apagat, desagratit. La riquesa dels uns contrasta amb la nuesa dels altres. Però davant d'un gust refinat sovint una nuesa val per mil riqueses. La manca d'abundància moltes vegades és una abundància de puresa. Una pedra preciosa és preciosa perquè és rara; tota la seva valor consisteix en una manca d'abundància.

Precisament els nostres temps van més al darrer d'allò que és sintètic, preciós, pur, que d'allò que és exuberant i esparç. Shakespeare tingué el seu temps durant el romanticisme. Però l'època actual té una predilecció per la vena àcida de Jonson.

El teatre de Shakespeare, ple de sentiments, de caràcter, de poesia i—afegirem—de divagació, convenia a una època en la qual el teatre era l'espectacle ingenu per excel·lència. Per un cantó imperava la poesia més naïve i la fantasia més alada; per l'altre un realisme molt acusat i una complexitat d'accions i de caràcters resultat d'un anàlisi sovint feixuc. L'efecte teatral correspon a la mitjana dels sentiments universals, a les emocions més conegudes i divulgades i als personatges més perfectament individuals.

Però al costat d'això existeix la possibilitat d'un teatre que procuri fibrar l'atenció precisament per sortir-se de les coses vulgars, usuals i versemblants. Un teatre menys «poètic», però més «artístic». La fi de l'art és, en efecte, de crear tot allò que, tenint la qualitat de vivent, sigui impossible per a la Natura de produir-lo. Un *Volpone*, un *Alquimista*, *La dona muda*, realitzen un tipus de còmic d'una modernitat perenne, basat en una mena d'art química de destil·lar la comicitat nativa de la vida i solament servir a l'escena la quintessència, la síntesi, allò que és el principi actuant de l'humor.

Aquest tipus de còmic té un predecessor il·lustre: Maquiavel. La seva *Mandràgora* encara avui en dia desafia el temps. És d'aquella mena d'obres que fan riure ànima endins; que demostren a l'espectador aquell fons paorós, negre, que hi ha en totes les rialles humanes. La rialla, arma de la crueltat, de la desesperació, del pessimisme. Té raó aquell pensador que ha dit que ploreu perquè tenim bons sentiments i riem perquè tenim mal cor.

Per una d'aquelles paradoxes que es donen dins les psicologies humanes, Ben Jon-

son, que ha estat el creador d'un *Volpone* o d'un *Morosos*, aquestes abstraccions que condensen el sentit d'una aberració moral humana, ha sabut donar vida a les caricatures de personatges contemporanis més típiques i més ben deixades.

En aquest sentit *La fira de Sant Bartomeu*, per exemple, només pot compararse a algunes pàgines de Dickens.

Això demostra que el sentit de l'abstracció no procedeix gairebé mai de la manca de la visió concreta de les coses i de les persones. Cal un sentit de la realitat molt agut, una percepció dels detalls finíssima, per poder concentrar tots els trets d'una part de la humanitat damunt un personatge teatral i, un cop fet això, per donar-li tots els moviments i tics d'una persona viva.

***

Molière, l'altre gran còmic desesperadament còmic, mestre de la comicitat profunda, es situa seriosament davant d'allò que és l'home i en revela les dissonàncies i defectes. És la burla freda d'un esperit ardent. Molière és el *pince-sans-rire* més autèntic.

Ben Jonson, no tan moralista com Molière, en canvi és més artista; té més imaginació. Té, sobretot, aquest ingredient rar, aquesta sal àcida de l'humor. No en té prou amb retratar les ànimes; li cal que l'extravagància de l'argument simbolitzi el desordre interior dels personatges. Els arguments de Ben Jonson ja són una cosa còmica considerada en si. Una evasió, com és evasió la rialla.

En canvi els arguments de Molière són la cosa més natural del món; surten naturalment dels personatges; no hi ha cap acció de l'autor, cap deformació intencionada de l'acció. No hi veieu d'art? en definitiva.

Per això el còmic molieres tan sovint pateix d'un utilitarisme burgesat i grisenc. Sovint es ven les ganes de fer escola; no la curiositat envers el còmic pel còmic, així, desinteressadament.

Ben Jonson és precisament això; un recercador de la comicitat pura; de la humanitat només n'extreu l'element còmic. Per això el nostre temps que cerca la matèria artística pura, no posada al servei de cap finalitat ultra-estètica, assenyalava un retorn cap aquest autor; el seu estudi és avui en dia indispensable a tots aquells que volen fer del teatre còmic alguna cosa més que un passatemps de babaus dels dissabtes a la nit i dels diumenges.

PERE CORBERA

El melodrama "Xang-Hai"

Xang-Hai, melodrama en tres actes i un epíleg, obra de J. Colton, fou estrenat la setmana passada en el teatre Romea. Fernàndez Burgas i Rodríguez Grahit signen l'adaptació catalana, enlletgida per alguns castellanismes. La interpretació, en conjunt, fou bona, i la presentació, ben acceptable.

***

Sembla que tots estem d'acord a considerar com a nul·la l'aportació de les obres americanes a la vella concepció teatral. Tipisme a part, solen descabellar-se segons els patrons més atroïnats del melodrama. Tampoc pot ésser classificada com a novetat l'amplitud escenogràfica habitual en el gènere. Sense necessitat de fer gaire marxa temps enrera, ens trobarem amb companyies dedicades al melodrama, que per tal d'impressionar fortament l'espectador, posaven a contribució tota mena de trucs i efectes tendint al verisme.

Poca és, doncs, la feina de la crítica enfront de semblants obres. Si no vol pontificar, ni embrancar-se pel cantó dels principis, s'ha de limitar a judicar fins a quin punt ha reeixit l'autor en el propòsit de produir una obra impressionant i superficial.

En aquest sentit, *Xang-Hai* es ressent d'un primer acte mancat d'acció i destinat únicament a la recatalla de fets pretèrits. Aquesta evocació constant omple encara part de l'acte segon, persisteix en el tercer i aleshores en l'epíleg. L'excés d'explicacions perjudica indubtablement l'obra.

Xang-Hai està bastit damunt un esquelet típic de *melo*: la noia seduïda i aban-

donada que anys més tard retroba el vell amant, el qual, no reconeixent sota la dama enigmàtica la seva víctima d'altres temps, la festeja de bell nou. La dona aprofita l'ocasió per a desplegar una venjança covada durant un grapat d'anys. Afegiu-hi a més una substitució de filles que embolica l'assumpte i dona motiu a escenes d'un fàcil dramatisme.

Com permet apreciar aquest somer resum, l'argument cau de vell. La novetat de *Xang-Hai* residirà en tot cas en el pintoresc, o sigui en l'embolcall del conflicte. L'autor ha sabut barrejar hàbilment en la tronada aventura els mots i els antagonismes llampants d'Orient i Occident, Xina i Anglaterra, les races groga i blanca... Tot plegat condimentat amb molt de tipisme.

Però inútilment pretendrà enganyar l'espectador una mica divertit: el caràcter oriental és en l'obra alguna cosa tan externa i superficial com primària és la psicologia dels personatges del drama. Sentint-los parlar, hom podria fàcilment imaginar-los situats en el nostre i en qualsevol altre país del món, en lloc de l'enlluernador bordell de la Xina. La única cosa que pot semblar exòtica en *Xang-Hai* és el desplegament espectacular que pren la venjança per part de la protagonista. Però no ens fèssim gaires il·lusions: la venjança refinada és un de tants tòpics de l'Orient; pertany al mateix magatzem d'on ha sortit el tigre dissecat, el gong, els pebeters i el paravent. El tràgic acabament de *Xang-Hai* deixa de pertànyer a la literatura per a formar part de l'atreç i de l'escenografia.

A. A.

Un príncep fa òpera moderna

Si l'any 1918 no hagués vingut a alterar a Alemanya l'antiga estructura política de l'Imperi, aquest animador de l'òpera moderna que és el príncep hereu Heinrich XLV de Reusz estaria cridat avui a regir el petit Estat del qual pren el nom. Un Estat minúscul, que no tenia problemes transcendents de política exterior ni a penes interior a resoldre, i que, per tant, deixava al sobirà lleure de fer «política» de cultura i d'art. I de fet aquesta Residència de Reusz,

L'òpera de Gera porta en el seu repertori obres com *Mavra* i *L'histoire du soldat* de Strawinsky, *La vida breve* de Falla, *Le pauvre matelot* de Milhaud-Cocteau, el *Wozzeck* d'Alban Berg, una de les obres més intenses del teatre musical modern, basada en el famós drama de Georg Büchner, i una sèrie d'obres representatives de Hindemith, Krenek, Milhaud, Wellesz, Weinberger, etc.

La companyia del príncep de Reusz està

Una presentació de l'òpera de Gera

com la majoria de les petites Corts d'antany disseminades per tot l'Imperi, tenen en aquest sentit un passat que podria fer enveja als més importants caps i casals d'Estat, amb tots els honors de tal. El teatre, l'òpera i la música, sobretot, van florir i es van fer grans al redós d'aquests fogars de cultura, la tradició dels quals es remunta segles enllà, i en alguns casos ha sabut marxar valentament al compàs de l'evolució contemporània. Una gran part, la millor, de l'activitat del príncep estava dedicada a les coses del seu *Hoftheater*. De manera que el dia que les famílies regnants van abdicar i es van retirar a la vida privada, el rol que molts senyors havien jugat en els seus Estats respectius no se'n va trobar gaire alterat. Des de l'esfera privada han seguit intervenint en els instituts d'art, als quals havien dedicat els seus entusiasmes, en qualitat de Mecenas i aleshores d'animadors o de directors.

Aquí teniu, per exemple, el teatre de la Cort de Meiningen, que es va fer famós viatjant sota la direcció del seu príncep i propagant un nou estil, del qual sembla que Max Reinhardt va manllevar molts elements en els seus primers temps. Aquí teniu el teatre de Dessau, que es podia arriscar als més atrevids experiments, sense preocupar-se gaire dels èxits materials de l'empresa, gràcies a la munificència del duc d'Anhalt. Aquí teniu, encara, el príncep Egon de Fürstenberg, que ha fet possible la celebració dels festivals de música de càmera moderna a Donaueschingen, on s'han revelat aquests últims anys els Hindemith, els Krenek, els Weill, que són els capdavanters de la nova generació alemanya, la generació dita de Donaueschingen. I aquí teniu, finalment, com un dels casos més notables, el del príncep hereu de Reusz, que continua subvencionant amb 500.000 marcs l'any el teatre de l'ex-Residència de Gera, i que avui es posa al davant dels seus artistes per a portar a les escenes que en tinguin la curiositat les obres dels compositors nous que els grans teatres no s'atreixeixen a muntar.

En efecte, el teatre d'òpera de la petita ciutat de Gera posa el seu orgull a servir de portaveu als autors actuals. A aquest objecte s'ha creat un petit conjunt d'excel·lent qualitat i admirablement disciplinat, amb el qual no plany els treballs de preparació per tal d'arribar a donar representacions que són models d'exactitud, d'intel·ligència i de fidelitat a l'esperit del teatre musical nou. Així hom comprèn que aquesta *troupe* d'artistes hagi fet triomfar davant dels públics més diversos una sèrie d'obres considerades com a «problemàtiques», que han pogut fracassar quan han estat interpretades per conjunts no idonis, que traeixen a cada pas les intencions de l'obra, per la mentalitat rutinària o, el que és pitjor, per la escandalosa manca de preparació amb què les serveixen al públic.

TEATRE NOU

Companyia SAUS DE CABALLÉ

Director : P. SEGURA

Divo tenor : J. ROSICH

Exit de

En tierra extraña

pels divos VAZQUEZ i ROSICH, amb SAUS i BLANCA

La Virgen del Bar

aiguafort líric en un acte, de V. MORÀ, J. OCHOA, i música del mestre Daniel

Intèrprets : Gubert, Ferret i Segura

TEATRE GOYA

Companyia titular

Primera actriu, CARMÉ SÁNCHEZ. Director artístic, RICARD DE FORTUNY

El melodrama en 3 actes, de MARY ROBERTS RINCHART

traduït per CLIMENT FERNÁNDEZ BURGAS

El Murciélago

Aquesta obra ha aconseguit més de 5000 representacions en tot el món.

Fontbernàt

Sastre

CUCURULLA, 2, 1.º

GRAN TEATRE

★ DEL LICEU ★

Dijous, 25, a dos quarts de 10 en punt 22.ª de propietat i d'abonament corresponent a dijous.

ESTRENA de l'òpera en 3 actes, del mestre Italo Montemezzi :

El amor de los tres reyes

pels famosos artistes RINA SCAVIZZI, NINO PICCALUGA, LUCIANO DONAGGIO i el baríton xilè CARLO MORELLI

Mestre director: Antonino Votto

Divendres tarda, darrera representació de FAUST

Dissabte nit, darrera representació de MANON

ES DESPATXA A COMPTADURIA

RESTAURANT I VENDA
DE PEIX, OSTRES MARISC

BON TEMPS

7, QUINTANA, 7. - TELEF. 16102
Entre carrers Ferràn i Boqueria

EL CINEMA

ANTICIPACIONS

"Anna Christie"

Una expectació vivíssima embolcallà, a Madrid, la presència d'aquest film. Els noms d'Eugene O'Neil, Clarence Brown i Greta Garbo li feien una propaganda anticipada. El film decebé extraordinàriament. Per què? Intentarem fer un balanç dels pros i contres que la projecció d'aquest film entre nosaltres suposa.

La gran equivocació de Clarence Brown ha estat la de seguir puntualment la peça

Greta? Una altra decepció. Una veu baixa, greu, que—val a dir-ho—encaixa meravellosament en «la dona a cada port» que és ella en aquest film. Els admiradors de Greta, però, esperaven uns registres argentins, amb modulacions d'ocell. No. A aquest film almenys, Greta Garbo parla amb una veu mig afònica, d'un to menor enfosqueït. Quan Greta torni a sortir vestida de seda, a les festes rutilants on balla valsos etèrns

Greta Garbo en «Anna Christie»

dramàtica d'O'Neil. És evident que Brown s'ha refiat en primer terme d'uns grans actors; en segon terme de l'expressió parlada, que fa molt més passador aquest film als països de llengua anglesa; i en tercer terme, de la popularitat de l'obra de teatre damunt de la qual és bastit el film. Davant d'un públic no saxó, però, aquesta banda ofereix greus inconvenients; la persistència a desenrotllar llarguíssimes escenes dialèctiques, amb la camera fixa, o gairebé fixa; el desconeixement de l'obra—no hi ha cap traducció castellana d'«Anna Christie»; n'hi ha una de catalana, obra de Millàs-Raurell, que, naturalment, el públic madrileny no coneix ni tan sols sospita—i finalment la gairebé absoluta absència d'una acció *dinàmica*, tot això fa el film realment difícil i dur.

Es imperdonable que un home dels mèrits de Clarence Brown hagi caigut en un teatralisme tan fàcil i tan poc cinematogràfic. Clarence Brown—tenint en compte que el film havia de circular per països de parla no anglesa, i en nom del cinema que ell ha servit dignament—havia de donar a l'acció aquella meravellosa ubicuïtat, que el cinema deu abastar tothora. Anna evoca sovint el seu passat. Per què Clarence Brown no ha intercalat escenes d'aquest passat? Segurament l'acció no hauria esdevingut tan feixuga.

Per primera vegada, Greta parla. Un moviment de curiositat. Com és la veu de

amb John Gilbert, haurà deixat aquesta veu de taverna per a lluir a la gorja plena de perles una veu harmoniosament afinada?

Acabem el capítol de retrats. Anem als elogis. Mai Greta Garbo no havia fet, havia sentit un rol, com ella sent el d'Anna Christopherson. Marthy, Matl, i ensem, a l'aduec algun paper secundari com el de Joaníc el Capellà, són interpretats amb una fidelitat fins i tot física. Són exactament, sublimadament, els personatges imaginats per O'Neil.

Sobretot, però, Greta. Tot el vinagre de la vida d'Anna Christie, tot el *dégoût* de la seva peregrinació; la vibració múltiple del seu esperit, al llarg de l'obra; l'albada de l'amor violent; la complexitat de l'ànima esmorteïda; el gest de la dona del port, són còpsats d'una manera meravellosa per Greta. Si encara hi ha incredulitat davant del seu art intel·ligent; si encara parla algú de l'actriu monofacètica—la *vamp*—, aquest film i fins i tot aquell primer fragment de la conversa amb Marthy, simplement, poden servir per a situar-la d'una manera definitiva.

A més a més, ben donada, la sensació d'ambient. La taverna del port, d'una manera sobria. El tràfec de Nova York. El Parc d'atraccions. I, d'una manera molt aguda, poètica, algunes escenes al carregador de carbó, embolcallades de boira.

GUILLER DIAZ PLAJA

Una revisió del cinema mut

En la pròxima sessió començarem l'exhumació de cintes antigues, que creiem convenient en procedir, com volem fer-ho, a una revisió del cinema mut. Ara, que en dir antigues no volem referir-nos a aquelles que no tenen sinó un valor arqueològic; el nostre intent només inclou films compresos en l'època històrica del cinema i que encara tinguin, sobretot avui, un interès incontestable.

Projectarem per a començar una obra de l'any 1920 dirigida pel genial D. W. Griffith. Es tracta d'un film dotat d'un valor perdurable, com la major part d'obres de l'autor. Presentat avui, el film té encara

tota la consistència d'una cosa viva i conscient. No cal dir que la projecció d'aquesta remarcable cinta (retolada en castellà *Flor de Amor*) tindrà pel nostre públic tots els caràcters d'una estrena, puix que els pocs que fa vuit o deu anys pogueren veure-la, ara no en tenen sens dubte la més vaga memòria.

Com que es tracta d'un film relativament curt (només sis rotllos), hem aprofitat aquesta avinentesa per incloure en el mateix programa *I el món marxa*, la darrera pel·lícula muda rodada per King Vidor, i ensem, com tothom sap, la pel·lícula cim del cinema silent. D'aquesta manera podem complaure els nombrosos amics que ens han sol·licitat aquesta represa, els uns perquè no coneixen encara l'obra, i els més perquè sempre estan disposats a reveure-la.

***

Des d'ara preguem als nostres lectors que ens indiquin quins són els films que voldrien veure represos. Poden dirigir la correspondència a MIRADOR (Secció Cinema), Pelai, 62.

Fontbernà
Sastre

CUCURULLA, 2, 1.º

EL GRAN VILCHES
segueix triomfant diàriament a

CASCARRABIAS

la pel·lícula optimista que delecta a tot Barcelona a

COLISEUM

El sumptuós fogar dels films "PARAMOUNT"

Es un film "PARAMOUNT" totalment parlat en perfecte castellà.

PANORAMA

Stúdio Cinæ

La darrera sessió que celebrà aquesta institució dividres passat al Lido Cinema, fou el que podríem dir-ne una sessió de prova, una sessió verament de *studio*. Cap concessió als paladars fàcils; al contrari, una austeritat potser excessiva sembla haver inspirat la confecció del seu programa. I diem excessiva perquè, sincerament, per la nostra banda no aconsellàrem a *Stúdio Cinæ* de repetir l'experiència.

El que importa remarcar és que una sessió com aquesta i davant d'un públic nombros hagi estat possible sense accidents de cap mena. Un parell d'anys enera, quan nosaltres començàvem la campanya al Rialto, l'experiència hauria estat una temeritat. L'evolució ha estat, doncs, ràpida i decisiva, i si per cas potser hem evolucionat massa, perquè quan els organitzadors de la sessió ens diuen que *Le Rail* se'n portà un èxit fabulós al *studio* de les Ursulines, nosaltres, francament, trobem que no n'hi ha per tant i que bastant és ja que un públic heterogeni com el de dividres accepti amb un respecte exemplar la cinta de Lupu Pick.

El propòsit de l'autor d'eliminar els rètols, que substitueix per imatges equivalents intercalades en el curs del film, el trobem interessant, però ple d'inconvenients que salten a la vista en veure la cinta llarga, excessivament llarga i obscura, que ell ha titulat *Le Rail*.

La pel·lícula de Cavalcanti explota una idea excel·lent, però trobem el film mancat, perquè, lluny de tractar-se d'un documental, recolla sobre dades fictícies. No veiem una realitat, sinó una simulació seva, la qual, contrafeta, no sempre d'una manera encertada, no acaba d'interessar-nos.

El millor del programa fou sens dubte la pel·lícula de l'any 1909, que és de totes les antiguitats cinematogràfiques que hem vist la que ens ha divertit més. Es senzillament, resuscitada ara, una obra mestra, tant els gags còmics s'hi troben copiosos i excel·lents. I podríem dir que, llevat d'un cavall verd—cosa que no deixa d'ésser una fantasia respectable—, el tinte color d'avui no representa pas un gran progrés sobre el que il·lustra aquest melodrama eloqüent dins la seva timidesa de mitjans.

Encertat el comentari que com a prefaci posaren els organitzadors a aquesta cinta, dient que fàcilment *L'amor tràgic de Mona Lisa* podria convertir-se en una pel·lícula parlada actual.

Esperem que en les pròximes sessions *Stúdio Cinæ* sabrà posar-se al nivell de les seves dues primeres sessions, tan remarcables en tots conceptes.

Atenció a la pilota!

Cada nit el públic del Coliseum és invitat a chorejar el cuplet *La Paloma*, la vella tonada contemporània dels nostres dies infantils, que com sabem és l'assumpte del film de dibuixos animats que ara es projecta en aquell saló.

Una pilota que salta damunt les síl·labes del text del cuplet marca el temps i per tant fa l'ofici de batuta. Pel bon nom de la ciutat i el seu prestigi filharmònic, s'haurien d'abstenir de pendre part a la funció tots els que no saben cantar, perquè hi ha nits que allò sembla una oïlla de grills.

Atenció a la pilota! Si teniu la dissort de trobar-vos al costat d'un d'aquests espectadors actius, n'hi ha per perdre el bon humor i la paciència, ja que sembla talmant que tinguin una brossa a l'ull i que no veegin la pilota.

La solució fóra repartir entrades gratuïtes als orfeonistes de les nostres societats corals. Així potser podrien arrancar el joc i donar-li una certa gràcia.

Un llibre sobre els dibuixos animats

El gènere dels dibuixos animats, la importància del qual des d'aquesta pàgina sempre hem estat recalcant, és un gènere que a la fi ha acabat per imposar-se a l'atenció de tothom, públic i empresaris.

Considerat molt temps i per molta gent com un gènere pueril, la sonorització d'aquestes pel·lícules curtes ha vingut a dotar-les d'una nova amenitat, a la qual tothom ha estat sensible.

Es natural, doncs, que el públic s'interessi per aquestes obretes i tracti d'indagar quins són els autors de les respectives obres que veu, el secret de la seva producció i les vicissituds per les quals han passat aquestes vistes abans d'arribar a la suprema perfecció actual.

Luis Gómez Mesa, per a satisfer aquesta legítima curiositat, ha escrit un petit volum, documentat, clar i substancial sobre aquesta qüestió amb el títol *Dibujos animados*.

El volum pertany a la *Biblioteca del Cinema* que publica a Madrid la C. I. A. P. i que consta avui ja de set volums. Felicitem de cor l'autor i l'empresa editorial pel que fan en pro de l'educació cinòfila del públic.

Pel·lícules mudes

Podem constatar que el cinema mut no ha estat encara completament eliminat aquesta temporada. No fa gaires dies podríem assistir encara a l'estrena d'una pel·lícula certament interessant, *La tigressa i el Rajà*, completament muda, i sabem que hi ha per estrenar encara algunes produccions d'importància, entre les quals voldríem senyalar la comèdia alemanya: *L'autobús número 7*, que tenim entès que s'inspira en el bon esperit de films com *Soledad* i la cinta de Renald Colman: *El capità Drummond*.

Veurem també *El món contra ella*, pel·lícula de Sternberg no estrenada encara aquí? Sabem que s'ha projectat a Vilafranca.

Una cosa per l'estil havia passat amb *Els docs de Nova York*, film projectat fora de Barcelona, abans que les sessions de *Stúdio Cinæ* li atorguessin la importància que es mereix pel seu valor.

EL TEATRE I EL CINEMA

La necessitat crea l'òrgan

«...No es tracta de descabellar davant dels ulls de l'espectador una acció única amb el seu començament, mig i final; tampoc d'esbrinar els matisos d'un caràcter o d'una passió, de seguir-ne els progressos; hom barreja i tira endavant cinc o sis accions. La qüestió consisteix a no mostrar-ne sinó les parts actuals; és, per dir-ho així, una col·lecció de desenllaços, una mena d'essència de drama concentrat. L'espectacle, que s'adreça a l'ànima, al pensament, no s'adreça més que als ulls. La gent gastada, els que s'aleen de taula entre dos vins, no s'adormen en llurs localitats, perquè no necessiten fer esforços de reflexió; tot passa mecànicament, i és impossible de no comprendre allò que hom veu... hom és feliç, es diverteix, però no es fatiga la imaginació per tal de comprendre. Aquesta literatura és l'ideal de l'home que té por de les congestions cerebrals.»

Aquestes consideracions que un crític quasi contemporani aplica al teatre melodramàticohistòric, també podrien dir-se del cinema en les seves relacions amb el teatre: també l'acció només es manifesta per les seves parts actuals; tampoc cal fer esforços de reflexió per tal de capir allò que es descabella davant dels ulls a una velocitat considerable. També tot passa mecànicament. La imaginació no es fatiga i hom es diverteix sense gaire encaparrament.

En aquest sentit el teatre romàntic popular de començaments del segle XIX havia presenciat el cinema; el necessitava. Mai cap invent no havia vingut més al seu temps. Figueu-vos per un instant els grecs descobrint l'aparell cinematogràfic i la pel·lícula. No haurien sabut què fer-ne. Ni la seva visió èpica amb tendència a la vista fixa, ni el seu teatre, on l'acció principal era el treball invisible del destí, haurien donat material per a la confecció d'obres cinematogràfiques. Suposem que l'època de Racine hagués conegut aquests aparells. Haurien fet més nosa que servir. Les seves disquisicions metafísiques i psicològiques no haurien pogut trobar una plàstica cinematogràfica adequada.

Ahuc les novel·les del temps són més per figurar en una sèrie de quadros penjats en rengle en una paret, que per formar una successió continua de moviments que teixen un món d'accions.

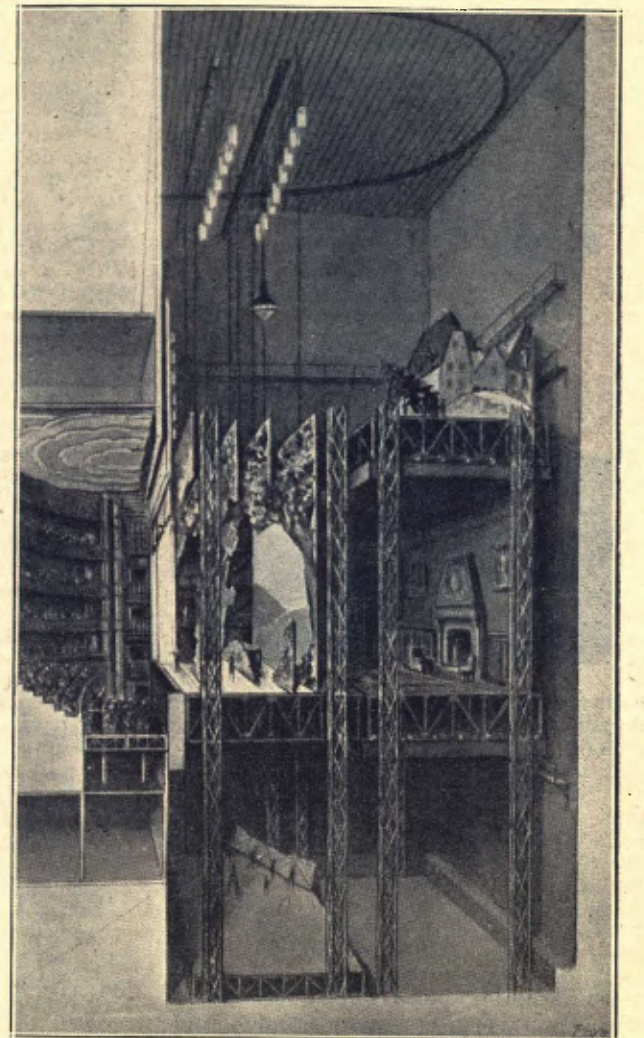
Realment, va ésser el romanticisme el que va projectar la seva atenció damunt l'agitació considerada com una de les belles arts, que va poder donar un material idoni al cinema. Les accions de les obres romàntiques no tenen altre mèrit que el de contenir una gradació de dinàmiques que es succeeixen segons un ritme musical. Una obra romàntica cerca, abans de tot, una sèrie de moviments fortament contrastats. L'agitació és la seva eina que actua per acció i per inhibició.

Però el romanticisme no va poder dur a terme aquesta revolució estètica, per manca d'elements. En efecte, l'escenografia teatral és una cosa molt limitada; tot seguit que voleu prescindir dels convencionalismes fracasseu en rodó. Una decoració teatral té tendència a devorar el seu ambient i a no canviar. Es com si l'esperit dels tramoistes pesés damunt de les impressions del públic. Tota la fatiga material es representa a cada moment i afeixuga l'espectacle.

I una vegada més s'ha donat el cas que un canvi de la qualitat intrínseca dels materials usats per a l'obtenció d'un efecte ha donat el resultat de transportar-lo d'un pla rudimentari a un d'estètic. Així com la música, en passar de les monòdies a les polifonies, va adquirir de cop i volta uns

domenys espirituals i un lloc al costat de altres arts com mai ningú no havia sospitat; així la concepció pueril de l'art romàntico-melodramàtic, en canviar la trama per la tela, va passar del ridícul al sublim. D'aplegar totes les limitacions a adquirir totes les possibilitats.

I per això ha pogut prescindir del truc de la truculència, que servia dintre els melodrames per dissimular darrera d'un vel

L'escenografia teatral ha procurat acostar-se a la mobilitat escènica del cinema

d'horrors la misèria essencial de l'espectacle. Mentre l'espectador s'esgarriava passava l'estona i no es fixava en altra cosa.

El primitiu cinema va heretar aquesta desmesura tètrica. Posteriorment se'n va redimir. Han calgut els nous balbuceigs d'algunes pel·lícules soñores per a tornar-nos a posar enfront d'aquest mal gust rudimentari, sota color de realisme.

R. LLUNELL

Ja ho sabeu...

—que *Les llums de la ciutat*, la darrera pel·lícula de Chaplin, serà estrenada a Los Angeles la nit de Cap d'any?

—que *Cinæ* ha fet un reportatge gràfic de la festa de les modistes?

—que tot seguit veurem la vida i mort del general Prim en pel·lícula?

—que *Tempestat*, de John Barrymore, obté un bon èxit a Madrid?

—que aviat tindrà lloc a Barcelona l'estrena d'una pel·lícula del gran director F. W. Murnau?

NOVETATS
EN CAMISES

Jaume I, 11
Telèf. 11655

Viatges Marsans, S. A.

Rambla Canaletes, 2 i 4 - BARCELONA

Bitllets de Ferrocarrils Nacionals i Estrangers - Passatges Marítims i aeris
Viatges a "Forfait" - Excursions acompanyades - Peregrinacions, etc.

INFORMES
I PRESSUPOSTOS GRATIS

LES ARTS DISCOS

L'arquitectura d'avui, Per una Escola d'Ebenisteria d'ahir i de demà

(Conferència de Nicolau M.ª Rubió i Tudurí)

El distingit públic de «Conferentia Club» va oír, dilluns passat, la disertació escrita per En Rubió i declarada per tres senyors «representatius» de les anomenades arquitectures d'avui, d'ahir i de demà.

Per comptes, doncs, d'una conferència amb tots els ets i uts, assistírem a una premeditada controvèrsia de tres punts de vista arquitectònics. El to de l'espectacle era, més aviat, el d'una subtilíssima farsa i no d'ahir, sinó ben actual.

Si tinguéssim prou espai, ens plauria transcriure integralment aquesta conferència i comentar-la com es mereix. Però, havent de mesurar les ratlles, ens decidim—en benefici del lector— a transcriure el major nombre de paràgrafs i deixar els comentaris per un altre dia.

Escolteu, doncs, què diu el convençut defensor de l'arquitectura d'avui.

Perfectament. «Una casa és una màquina d'habitar», així com «un silló és una màquina de seure». Aquestes són les paraules de Le Corbusier; aquestes són les idees que nosaltres, gent d'avui, creiem. Per circular per la ciutat, ens fem dur una màquina—un automòbil—. Volem amb una màquina de volar, escrivim amb una màquina d'escriure. Qui pensa en les plomes d'ànec, i qui va amb carrossa a la fàbrica, al dancing, o a la Universitat? «En tot home modern hi ha una màquina», continua Le Corbusier. L'home modern sent la necessitat de servir aquesta màquina, i, en tota cosa, es sotmet gustosament—què dic?— s'incorpora a la màquina; perquè res no fa sense passar per ella, sense utilitzar-la i sense donar-s'hi en cos i ànima. Així, doncs, l'home modern vol que la seva vida domèstica sigui regida per una màquina d'habitar, feta pels mètodes que s'utilitzen per a construir màquines.

Anem més endins, sempre seguint aquesta apassionant recerca de la veritat arquitectònica. La construcció en sèrie, amb materials independents del gust personal, i amb formes purament lògiques també lliures de la interpretació particular, de la decoració i dels ornaments, exigeix que l'arquitectura moderna no construeixi a l'atzar del caprici de l'un i de l'altre propietari, sinó que els gustos de cada home es dobleguin, es descliquin i obeeixin a la Llei d'aquesta Arquitectura. Com podrien fabricar-se en sèrie les màquines d'escriure, si cada home utilitzés un alfabet diferent? Com podrien bastir cases standarditzades, si cada propietari hagués d'ésser respectat en la seva fantasia individualista? L'arquitectura moderna determina l'home-standard, la dona-standard: li diu el que cal que faci al bany, a la taula, al llit. Per l'arquitectura moderna existeix l'home corrent, i per ús d'ell estudia la casa-típus. «Estudiar la casa de l'home corrent (ha dit Le Corbusier), és trobar la necessitat-típus, la funció-típus, la emoció-típus». Els tractadistes de l'arquitectura moderna estem d'acord en demanar una acció social, que educi als homes i dones per la vida dins la nostra arquitectura. L'èxit ens acompanya, i som compresos; i, especialment en som per les senyores, sensibles sempre al progrés: el nombre de dones-standard, és a dir senyores de sèrie és avui considerable, dit sigui en honor d'elles. Si continuem així, cal esperar que els matrimonis de sèrie també seran abundants, i cal preveure una ràpida multiplicació de fills-standards, que ompliran les cases-típus d'una nova humanitat adaptada a la bona arquitectura.

I ara escolteu l'antiquat defensor de l'arquitectura d'ahir.

Sr. Deulofeu.—Vol deixar-me dir? Crec estar en el meu dret protestant de semblants interrupcions, perquè represento la Veritat i la Raó personificades, deixant falses modesties. Bé, Papallones, formes d'avió, prismes i triangles estranys, tot això, és Arquitectura? Ah, no, senyors! No cal tornar massa endarrera, ni posar els ulls a l'Arquitectura dels grecs i dels romans, ni a la dels gòtics ni a la dels grans mestres del Renaixement italià. Imiteu La Virreina, per exemple, imiteu Llotja o els pòrtics d'En Xifré o, a París, els edificis de Gabriel a la Plaça de la Concòrdia, o L'Opera, a la plaça del mateix nom. Això és arquitectura! El «Cementiri Vell», heus aquí el que m'agrada, el que em sollicita! (amb força). Les formes clàssiques, passades pel garbell de l'esperit dels arquitectes moderns dignes d'aquest nom, són i seran sempre belles i útils. Hi ha res que

raspalls per a tots els usos
articles de neteja — objectes per a presents
rambla de catalunya, 40

faci tant bé com una balustrada clàssica? o que un temple a dalt d'un terrat de l'Eixample, tot fet de columnetes, o pilastres, cada una amb el seu capitell corinti? Amb gust i saber, l'arquitecte d'avui pot readaptar les formes clàssiques a les necessitats actuals, pot reestilitzar, com diuen, les formes històriques. En els casos en que el fauste de l'arquitectura clàssica sigui inadequat, l'arquitectura rural i regional dona solucions encantadores: xalets normands o suïssos, cases a la catalana, amb el seu trencadís de rajola de València, torres combinades a base de l'alarb més pur, etc., etc. En fi, demanin.

I per acabar, llegiu la següent conversa entre els tres personatges en cerca d'una arquitectura (el senyor Deulofeu és el d'ahir, el senyor Casagran el d'avui, i el senyor Vell el de demà).

Sr. Vell.—Posin-se d'acord, si són servits.
Sr. Casagran.—Miri: l'arquitectura moderna... escolti: suposi una casa a vora el mar. Serà un exemple de demostració lògica irrefutable. Suposi una casa a vora el mar. Veu l'horizont del mar—, vostè comprèn la necessitat indiscutible d'un estil que doni línies horitzontals i, sobre tot, possibilitat de grans finestres apaïssades, per a veure sempre amplament el mar que té al davant...
Sr. Deulofeu.—I ara? Voldrà entendre més en coses de mar que els pescadors? Miri llurs finestres, petites i tirant a verticals. És que el mar dona excés de reflexes i tothom que vulgui construir lògicament a vora d'ell ha de fer molta paret i poca finestra. El mar és bell, però cal veure'l quan un hom vol, no sempre i per força.

Sr. Casagran.—Pero es possible? No li agraden les grans finestres vora la mar?
Sr. Deulofeu.—Però és possible que no agradi a vostè les finestres petites?
Sr. Vell.—Veig que es qüestió de gustos, perquè no han de demostrar res lògicament...

Sr. Casagran.—Però, veiam: un home modern no es fa pas fer una carrossa per anar al despatx: no és lògic, doncs, que es faci fer per viure una casa estil carrossa.
Sr. Deulofeu.—Doncs jo voldria automòbils d'estil gòtic...
Sr. Casagran.—Desvari!

Sr. Vell.—...i, els diré que no sembla que vostès s'hagin adonat del llac que els uneix, a tots dos: és el llac del dogmatisme, el desig vehement de tenir tota la raó, el voler fer l'intel·ligència esclava d'un instint personal, el plaer sàdic de pensar incorrectament; i per fi, l'imaginar que en els temps que vivim no hi ha més que una arquitectura digna d'aquest nom. Jo crec que, amb això darrer, vostès fan poc favor als nostres temps, la glòria dels quals ha estat provocar una multitud immensa i simulant de formes i escoles d'arquitectura com mai no s'havia vist al món. Quan la humanitat arquitectònica ha arribat a adquirir una tan gran llibertat d'expressió, pensen vostès que se li deixarà perdre? No ho crec. L'arquitectura del demà contrindrà els estils antics, el modernisme restaurat, el Gaudí, l'estil decorativista de 1925, els estils plàstics i exageradament simples d'ara, els que van venint, més estranys i nous, els que vindran encara, arquitectura vibratòria o filiforme, terriblement originalíssima, arquitectura... vegetal, que sé jo, pobre de mi!

Sr. Casagran.—Bé, bé, ens cal un final didàctic... a quin dels dos dona la raó?
Sr. Deulofeu.—Això!

Sr. Vell.—A tots dos... a tots dos... Quina fam de tenir raó, Déu meu! Quina fam de menjar-se la tota!
Sr. Deulofeu.—A tots dos, no pot ésser!
Sr. Vell.—No els dic que, al demà, hi haurà lloc i llibertat per a tots? Res no serà jutjat pels principis, en art, sinó pels resultats. Vostres teniu, cadascú, una part de la veritat, i tots plegats, la veritat d'ara. Podeu seguir discutint i barallant-vos; la Veritat no se'n sentirà. Sou vosaltes els que, si us ho preneu massa a la valenta, adquirireu un aspecte pueril i boeci, amb perdó sigui dit. Em permeto, doncs, d'exhortar-vos, ja que no a la concòrdia que diuen ara, al menys a la moderació, que és una forma de l'amor a la Llibertat. Si en tota cosa volem enderrocar la tirania, ¿com poden demanar les dictadures de l'art? No us feu esclaus, creieu-me: després de tot, l'arquitectura d'ahir és una suma d'escoles o estils, cada un dels quals va ésser «d'avui» un dia o l'altre; i l'arquitectura que aquest senyor ha anomenat «d'avui», és ara, ja, avui dia, un estil històric...
Sr. Casagran.—Oh, oh, dispensi...
Sr. Vell.—...Un estil històric que, a hores d'ara, s'ha de defensar de les escomeses de les novíssimes escoles alemanyes, per exemple del funcionalisme i de la «Neue Sachlichkeit» o arquitectura de la nova objectivitat, que en podríem dir: arquitectura purament material, en els seus intents, sense recerca de bellesa. Vostès dos són un mateix, vistos des del demà, que, com saben, és el meu punt de vista.

Sr. Deulofeu.—Que Santa Lúcia li conservi per molts anys. Senyors, senyores! (S'alça i se'n va.) No m'ha convençut! (Els altres s'alcen també i la Conferència s'acaba.)
Sr. Casagran.—Ni em convencerà mai!

I si la comèdia us ha agradat, us demano un aplaudiment per a En Nicolau M.ª Rubió i Tudurí.

Per la còpia,
MARIUS GIFREDA

L'afer de l'Escola de Belles Arts i Arts i Oficis instal·lada a Llotja, és ben conegut. Fa poc en parlava ací Elvira A. Lewi i ha estat popularitzat per Joan Sacs. El cas dels alumnes matriculats i admesos que no cabien en les aules, i el derivat, dels aspirants que són molts més i s'han quedat al marge de la matrícula, és un cas típic de la descurança i del desgovern que com un mal crònic patim.

La fundació d'una Escola de Belles Arts al capdavant del segle XVIII per la Junta de Comerç de Barcelona, responia segurament

Bufet projectat per l'arquitecte Antoni Gaudí quan era jove

a les necessitats i a l'espiritualitat de la col·lectivitat ciutadana, fins que un tal dia, un ministre de Foment va opinar que l'Escola s'havia d'adobar, i un Reial Decret del 21 d'octubre de 1849 reformava l'Escola de Belles Arts i la incorporava a un pla general, restant d'aleshores a la mateixa categoria que les Escoles de Sevilla, Cádiz i Valladolid.

Les reformes, els plans i els canvis d'orientació s'han succeït d'una manera persistent i continua, i els darrers retocs que volem citar són dels anys 1895, 1900, 1901, 1910 i 1915. Això no vol dir que a Llotja hagin seguit aquests tombos al peu de la lletra; per això avui és encara aquesta Escola un organisme híbrid poc amatenat a les necessitats del medi i als desigs dels alumnes, i no respon al criteri públicament manifestat per la seva Direcció ni a les darreres disposicions que foren dictades a Madrid en 1915.

Demés, ni al títol que porta. Ni s'ensenya ni es poden ensenyar bells oficis, i són ben desertes les classes nominalment destinades a aquest fi.

***

La importància dels bells oficis era generalment reconeguda a Europa, ja cap al 1850 o 1860; no es tractava pas d'una predilecció passatgera per unes arts menors, sinó que — com el cinema, avui —, a més a més del fet artístic, ben interessant, eren una considerable possibilitat financera per a cada país. Així, doncs, per aquests temps Londres, París, Berlín i Viena crearen museus i escoles adjuntes d'oficis.

Barcelona no estava pas desinteressada. F. Miquel i Badia — autor de *La habitación i Muebles y Tapices* (1879)—llegia la Memòria anual de l'escola de Llotja en sessió del dia 6 de juliol de 1890 i remarcava el fet que havent matriculat aquell any un conjunt de 1.245 alumnes, sense comptar els 120 estudiants d'arquitectura, hom havia de plànyer la manca d'un museu de les arts industrials.

Perseguint una aspiració d'aquesta mena, dos anys més tard el municipi barceloní organitzava una Exposició nacional d'indústries artístiques, que va inaugurar el 9 d'octubre, alhora que anunciava la creació d'un museu en aquest sentit, però que no ha arribat a realitzar.

***

L'ofici d'una importància més considerable, per raons diverses, i per tant més perjudicat d'aquesta manca d'assistència, és l'ebenisteria. És el que té un cens d'operaris més nombrosos, i el que dona vida a innombrables d'altres oficis més o menys tècnics i artístics: tallistes, tapissers, metallistes, torners, marqueters, etc.; malgrat això, la tèc-

nica interessant i complexa d'aquest ofici es desenvolupa únicament i per tradició dins els tallers. Cap escola a casa nostra no podria oferir als fadrins els mitjans per a la superació o afinació dels coneixements tècnics adquirits en el treball.

Ni l'Escola de Belles Arts i Arts i Oficis, ni l'Escola Massana perfectament servida, per altra part, en els pocs oficis en què ha començat a actuar, ni l'Escola del Treball amb un lot extraordinari de professors de les dues situacions (popular i anti-popular) poden contribuir a millorar els coneixements professionals més corrents; ni podrien, en aquest estat de coses, evitar els efectes d'una crisi latent fa alguns anys entre la millor part dels artífexs d'aquest ram, a causa de la desviació de públic cap els mobles de basar.

Haurà estat, sens dubte, la manca d'una escola especialitzada com l'Escola Boulle, implantada pel Municipi de París al cor mateix del barri dels moblistes — el *faubourg Saint-Antoine* — que la nostra ebenisteria tradicional, malgrat la seva importància, no hagi destacat una personalitat verament remarcable.

Joan Sacs deia un dia, parlant dels nostres moblistes, que tenien unes grans aptituds imitatives. En realitat quan han volgut ésser originals no han anat més enllà que els arquitectes del nostre famós Eixample. Els mobles més torturats i estrafolaris, però, val a dir-ho, són o han estat els que han projectat els arquitectes de més categoria. Puig i Cadafalch, per exemple; i Gaudí, amb els mobles de can Batlló, de conjunt estructurat amb ossamenta macabrica.

Però aquest do imitatiu de tots els estils en voga que passen per les capitals d'Europa, i amb la conseqüència inevitable dels que no fan altra cosa que estrafar i escarnir, ve que ja s'ha de declarar en vaga. Com hauríem d'imitar, doncs, la simplicitat i la perfecta utilitat del moble, que és la tendència actual? Perquè la simplicitat en els mobles de luxe i en els estandarditzats no és possible d'imitar, ni improvisar; cal una tècnica molt treballada i una tradició d'esforços en aquest sentit. La manufactura Thonet, de Viena, és un exemple en aquest cas i una lliçó; Barcelona es serveix en gran escala d'aquesta producció, quan a casa nostra hi ha folgadamment tots els elements que caldríen per a poder-ne prescindir, si fossin orientats i preparats de forma més raonada.

La necessitat d'una escola de l'ebenisteria és evident, una bona escola d'aprenentis i encara amb més interès classes superiors

d'ampliació de la tècnica professional al fi de fer aptes i dotats els futurs caps de taller, delineants i decoradors o *ensembliers*.

No sabríem pas a qui podríem carregar amb més raó la responsabilitat que aquest ofici de moblista no tingui una escola apropiada, com la tenen les indústries químiques i tèxtils. Creiem que l'arquitecte M. Vega i March, director de l'Escola de Llotja, ja d'abans de la dictadura havia tingut la il·lusió d'unir la seva Escola a les de la Universitat Industrial en aquella època esplendorosa, a fi d'elevat els mètodes d'ensenyament comuns; però el fet d'ésser adversari polític de Puig i Cadafalch, l'arquitecte president de la Mancomunitat, li devia fer suposar que no podria pas ésser ell el rector, i al capdavant es conformà amb l'Escola que té.

Però tanmateix s'hauria de fer algun intent, estem en un moment favorable i oportunitat per moltes circumstàncies. L'afer no és pas difícil; l'exemple de l'Escola Massana, del Foment de les Arts Decoratives és ben remarcable, i la presència de Rafel Campalans a la direcció de l'Escola del Treball i de Joan Sacs com a degà de la secció dels Bells Oficis, és quasi providencial.

I a més, es deu haver de comptar amb el vot i l'ajut d'una entitat poc coneguda i que es fa anomenar des de fa molts anys el Col·legi d'Artífexs en ebenisteria.

JOSEP MAINAR

DISCOS

Cada dia s'empesquen noves utilitzacions del disc, però potser la més impensada és la que una revista discològica francesa ens acaba de fer saber: En el curs d'una cerimònia d'incineració fou rotat un disc amb paraules del mort el cos del qual acabava de reduir-se a cendra.

Potser es generalitzarà la moda d'aquests que podríem anomenar *autògrafs vocals*, i s'estendrà el costum de compondre un disc per a les vetl·lades necrològiques. Els geniús, les persones mal intencionades, podran assaborir per endavant el gust de dir als seus supervivents tot el que no els havien gosat dir en vida. Potser, en un aspecte jurídic, els notaris acceptaran el testament oral, gravat damunt de disc degudament legalitzat i certificat.

EL REGALO DE NAVIDAD

Nada más propio

Nada más indicado

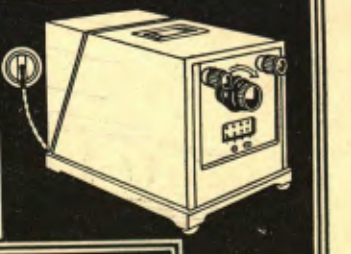
Nada más original

UN RECEPTOR PHILIPS A PLAZOS

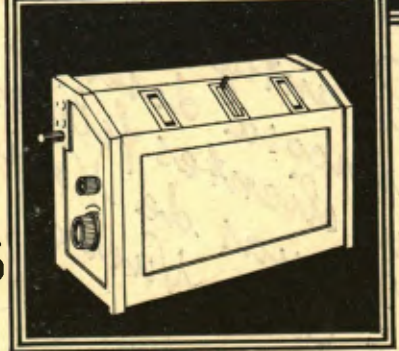
PHILIPS

Receptor de lujo 2511

Receptor 2515 (Casafón)

Receptor 2514

L'estrella de cinema.—Hem hagut d'apendre d'enraonar per culpa del film parlant. Ara haurem d'apendre de ruboritzar-nos per culpa dels films en tecnicolor.

(Kasper, Estocolm)

RECORDS

—Veus, fill meu, fa vint anys que ton pare va estar a punt de pendre un bany aquí mateix.

(Dimanche Illustré, París)

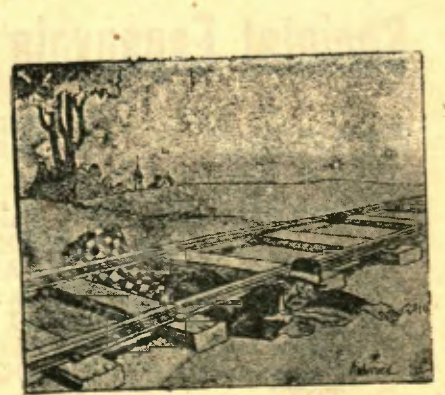
El nen modern, que veu per primera vegada un arc de Sant Martí.—I això, papà, de quina casa fa propaganda?

(The Passing Show, Londres)

Camping... o el cotxe nou

(The Passing Show, Londres)

L'home que a la vida no féu mai res ben fet, volgué suicidar-se...

(Life, Nova York.)

LA CHOCOLATERA

UNA MARCA
QUE DESDE
HACE UN SI-
GLO ACREDI-
TA EL CHOCO-
LATE DE ME-
JOR CALIDAD.

UNO DE LOS ESTABLECIMIENTOS MAS ANTIGUOS DE LA BARCELONESA Y CARACTERISTICA CALLE FERNANDO

Societat Espanyola de Carbur Metàl·lics

Correu: Apartat 190
Telegr. "Carburos"

BARCELONA
Mallorca, 232

Telèfon 73013

CARBUR DE CALCI; Fàbriques a Bergà (Barcelona) i Cor-
cubion (Corunya) :: OXIGEN 99% DE PURESA, Fàbriques
a Barcelona i València :: ACETILÈN DISOLT, Fàbriques a
Barcelona, Madrid i València :: FERRO MAGNESI i FERRO
SILICE :: SOCARRIMAT i SECAT de fils i peces seda, cotó
i altres teixits :: CALEFACCIÓ INDUSTRIAL de laboratoris
i domèstica :: GENERADORS, BUFADORS, MANOME-
TRES, materials d'aportació per la SOLDADURA AUTOGENA

PRESSUPOSTOS, ESTUDIS, CONSULTES I ASSAIGS, GRATIS

Anuncieu a MIRADOR

"ORTOPEDIA MODERNA"

Fill de B. CARCASONA

Taller i despatx: ESCUDILLERS BLANCS, 8. - Telèfon 10010

Casa fundada en 1875

Braguers Reguladors
per a retenció absoluta de la trencadura. — Faixes de totes menes
Faixa-cotilla abdominal. — Models moderns

Cotilles Ortopèdiques
per a guarir o corregir les desviacions de l'esquena
Més de cinquanta anys de pràctica són la millor garantia

IMPRESOS COSTA
Asalto, 45 — Barcelona

FORTUNY, S.A.

Epicerie
Française

HOSPITAL, 32
Sucursa! SALMERÓN, 133

Mantega TORRELAVEGA. Formatgets GERVASIS, PETITS SUISES, recepció diària. Llonganissa de la nostra fàbrica de Vic. Sausisson i Patés Foie-gras «MARIE». Terrines FISCHER d'Estrasburg. Marrons glacés. Caviar de Rússia. Salmó fumat. Keppers, Haddocks, Filets d'Harrens saurs. Xampany RUINART «SIL-LERY», «LA MARECHALE», Vin Brut i altres marques estrangeres acreditades. Caves MONT-FERRANT (Méthode champenoise) Brut, 8 ptes. Cuvée Spéciale, 7 ptes. Extra Dry, Demi-sec, Doux, 6 ptes. Carte Bleue, 5'50 ptes. Licors de la GRANDE CHARTREUSE jaune et verte. Conyac NAPOLEON 80 anys. Vins d'Itàlia, Rin, Bordeus i Borgonya. Vins de Xereç i Màlaga de les primeres marques. Volaille de Toulouse, Faisans de Fontainebleau. Tortons especials. Expedició de paquets postals a províncies i estranger.

SECCIO DE PERFUMERIA. — Rambla del Prat, 1. — Presentem per a les festivitats de Nadal, Cap d'Any i Reis un extensíssim assortit de ESTOIGS de perfumeria de marca, de tots tamany i preus. Propis per a PRESENTS.

El molt noble lord, al seu sastre.—Veieu tots aquests vestits dels meus avantpassats? Doncs bé, encara no estan pagats...
(The Passing Show, Londres)

—A casa som deu germans i cada un de nosaltres té una germana.
—Així sou vint.
—No, home, només som onze.
(Le Matin, Paris)

—Veig que el negre t'ha fet un ull de vellut.
—I ea! Es que es destenyeix i el seu puny deixa.
(L'Auto, Paris)